

CZU 082=135.1=111=161.1

C 95

BOOK OF ABSTRACTS

2nd INTERNATIONAL CONFERENCE OF APPLIED PSYCHOLOGY

„Current Affairs and Perspectives in Psychological Research”

Chisinau, November 29-30, 2022

Moldova State University

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova

„Current Affairs and Perspectives in Psychological Research”, international conference (2; 2022; Chișinău). 2nd International Conference Of Applied Psychology „Current Affairs and Perspectives in Psychological Research”, Chisinau, November 29-30 2022: Book of abstracts / scientific committee: Carolina Platon [et al.]; organizing committee: Angela Potâng [et al.]. – [Chișinău]: CEP USM, 2022. – 68 p.

Antetit.: Moldova State Univ., Fac. of Psychillogy, Eucation Science, Sociology and Social Work. – Text paral.: ib. rom., engl., rusă. – 100 ex.

ISBN 978-9975-159-97-5

082=135.1=111=161.1

C 95

ISBN 978-9975-159-97-5

© USM

SCIENTIFIC COMMITTEE

1. **Carolina PLATON**, Moldova State University, Head of Scientific Committee
2. **Ivana MARKOVA**, Emeritus Professor of Stirling University, LSE, United Kingdom
3. **Miguel Carlos MOYA MORALES**, University of Granada, Spain
4. **Beata KRZYWOSZ-RYNKIEWICZ**, Warmia and Mazury University, Olsztyn, Poland
5. **Risa PERMANADELI**, Center of Social Representations Studies, Jakarta, Indonesia
6. **Manuel Joaquim DA SILVA LOUREIRO**, University of Beira Interior, Portugal
7. **Claudia Maria Gomes MENDES DA SILVA**, University of Beira Interior, Portugal
8. **Ludovina Maria DE ALMEIDA RAMOS**, University of Beira Interior, Portugal
9. **Rosa Marina LOPES BRÁS MARTINS AFONSO**, University of Beira Interior, Portugal
10. **Cornel Eugen HÂVÂRNEANU**, Emeritus Professor of „A. I. Cuza”, University, Iasi, Romania
11. **Ticu CONSTANTIN**, „A. I. Cuza”, University, Iasi, Romania
12. **Ștefan BONCU**, „A. I. Cuza”, University, Iasi, Romania
13. **Georgeta PĂNIȘOARĂ**, University of Bucharest, Romania
14. **Lavinia BETEA**, „A. Vlaicu” University, Arad, Romania
15. **Micola KYRYCHENKO**, University of Educational Management, NAES, Kiev, Ukraine
16. **Irina BONDAREVSKAYA**, University of Educational Management, NAES, Kiev, Ukraine
17. **Aglaida BOLBOCEANU**, Institute of Educational Sciences, Chisinau, Moldova
18. **Petru JELESCU**, „I. Creanga” Pedagogical State University, Chisinau, Moldova
19. **Vladimir GUȚU**, Moldova State University
20. **Jana RACU**, Moldova State University

ORGANIZING COMMITTEE

1. **Angela POTÂNG**, Moldova State University, Head of Organizing Committee
2. **Ștefan BONCU**, „A. I. Cuza”, University Iasi, Romania
3. **Lavinia BETEA**, „A. Vlaicu” University, Arad, Romania
4. **Irina BONDAREVSKAYA**, University of Educational Management, NAES, Kiev, Ukraine
5. **Beata KRZYWOSZ-RYNKIEWICZ**, Warmia and Mazury University, Olsztyn, Poland
6. **Ludovina Maria DE ALMEIDA RAMOS**, University of Beira Interior, Portugal
7. **Risa PERMANADELI**, Center of Social Representations Studies, Jakarta, Indonesia
8. **Natalia COJOCARU**, Moldova State University
9. **Ana TARNOVSCI**, Moldova State University
10. **Carolina ȚURCANU**, Moldova State University
11. **Viorica MOCANU**, Moldova State University
12. **Oxana PALADI**, Moldova State University
13. **Raisa CERLAT**, Moldova State University
14. **Natalia TOMA**, Moldova State University
15. **Viorica ȘAITAN**, Moldova State University
16. **Cristina DOLINSCHI**, Moldova State University
17. **Dorina VASILACHI**, Moldova State University
18. **Olga GUȚU**, Moldova State University
19. **Aura MUTRUC**, Moldova State University

PLENARY SESSION COMUNICĂRI ÎN SESSIUNEA PLENARĂ

CÂTEVA REFLECȚII EPISTEMOLOGICE: PSIHOLOGIA SOCIALĂ – ÎNCOTRO?

Lavinia BETEA

România

După căderea regimurilor comuniste, psihosociologul francez de origine română Serge Moscovici mărturisea profesorului ieșean Adrian Neculau speranța unui puternic reviriment al psihologiei sociale datorat cercetătorilor din estul Europei. S-a împlinit această previziune sau psihologia socială suportă actualmente procesul de obsolescență?

Cuvinte-cheie: epistemologie, psihologie socială, obsolescență, revoluție digitală, fractură istorică.

SOME EPISTEMOLOGICAL REFLECTION: SOCIAL PSYCHOLOGY -WHERE?

After the fall of the communist regimes, the French psychosociologist of Romanian origin Serge Moscovici, confessed to the professor Adrian Neculau from Iasi, the hope of a strong revival of social psychology, due to researchers from Eastern Europe. Has this prediction been fulfilled or is social psychology currently undergoing a process of obsolescence?

Keywords: epistemology, social psychology, obsolescence, digital revolution, historical fracture.

MOȘTENIREA EPIGENETICĂ ÎN TRAUMELE TRANSGENERAȚIONALE *Hedi HOKA*

România

Epigenetica adaugă o dimensiune psihobiologică transmiterii traumei transgeneraționale. Trauma poate lăsa o amprentă chimică asupra genelor noastre. Deși nu provoacă o mutație la nivel de ADN, schimbă mecanismul prin care sunt exprimate genele generațiilor viitoare. Venim pe lume prin părinții noștri de la care primim darul vieții și care, la rândul lor, au primit viața de la bunici și așa mai departe. Suntem interconectați cu cei care au venit înaintea noastră și asta implică că ne asumăm și bolile, traumele strămoșilor noștri. Epigenetica ne dezvăluie că moștenim gene care au fost modificate în urma traumei trăite de strămoșii noștri.

Prin aceste schimbări epigenetice devenim, în același timp, capabili, la nivel biologic, să facem față traumelor pe care le-au trăit părinții sau strămoșii noștri. Suntem pregătiți să facem față stresului, deoarece ne naștem cu un set specific de instrumente care ne ajută să supraviețuim. Cu alte cuvinte, da, moștenim trauma, dar odată cu ea moștenim și „manualul de instrucțiuni” cu care putem supraviețui.

Cuvinte-cheie: epigenetică, traume, traume transgeneraționale, terapie sistemică, psihogenealogie.

EPIGENETIC INHERITANCE IN TRANSGENERATIONAL TRAUMA

Epigenetics adds a psychobiological dimension to transgenerational trauma transmission. Trauma can leave a chemical imprint on our genes. Although it does not cause a mutation at the DNA level, it changes the mechanism by which the genes of future generations are expressed. We come into the world through our parents from whom we receive the gift of life and who in turn received life from our grandparents and so on. We are interconnected with those who came before us and this implies that we also take on the diseases, the traumas of our ancestors. Epigenetics reveals to us that we inherit genes that have been modified following the trauma experienced by our ancestors.

Through these epigenetic changes, we become, at the same time, able, on a biological level, to face the traumas that our parents or ancestors experienced. We are hardwired to deal with stress because we are born with a specific set of tools that help us survive. In other words, yes, we inherit trauma, but with it we also inherit the "instruction manual" with which we can survive.

Keywords: *Epigenetics, trauma, transgenerational trauma, systemic therapy, psychogenealogy.*

REPREZENTĂRI ALE DESCENDENȚILOR ASUPRA MEMORIEI TRAUMATICE A DEPORTĂRIILOR DIN RSSM

Zinaida BOLEA

Republica Moldova

Problematica analizată în lucrare se referă la specificul transmiterii inter- și transgeneraționale a memoriei traumatice a deportărilor din RSSM, în special la reprezentările descendenților din a doua generație asupra narațiunii predecesorilor. În aspect teoretico-conceptual, referințele centrale reprezintă perspectiva psihanalitică asupra traumei istorice și asupra fenomenului transmiterii psihice a memoriei traumatice. În aspect empiric, sunt prezentate rezultatele unui demers de cercetare calitativă, prin care sunt identificate și analizate dimensiunile centrale ale comunicării intergeneraționale privind experiența deportărilor din RSSM. Studiul a implicat 30 de interviuri aprofundate semistructurate cu descendenți din a doua generație a persoanelor deportate, în prelucrarea datelor fiind utilizată analiză de conținut calitativă. Rezultatele cercetării evidențiază modul în care se construiește narațiunea asupra deportărilor de la o generație la alta, dinamica acestei narațiuni, percepția memoriei deportărilor de către generațiile următoare și semnificațiile atribuite acestei transmisii de către descendenții persoanelor deportate.

Cuvinte-cheie: deportări, memorie traumatică, transmitere inter- și transgenerațională, doliu.

REPRESENTATIONS OF THE DESCENDANTS ON THE TRAUMATIC MEMORY OF THE DEPORTATIONS IN THE MSSR

The issues considered in the paper concern the specifics of inter- and transgenerational transmission of the traumatic memory of the deportations in the MSSR, in particular the representations of second-generation descendants on the narrative of their predecessors. In the theoretical-conceptual aspect, the central references are the psychoanalytic perspectives on historical trauma and on the phenomenon of psychic transmission of traumatic memory. On the empirical side, the results of a qualitative research approach are presented, through which the central dimensions of intergenerational communication about the experience of the deportations in the MSSR are identified and analyzed. The study involved 30 semi-structured in-depth interviews with second-generation descendants of deportees, and qualitative content analysis was used to analyse the data. The research results outline how the narrative of deportations is constructed from one generation to the next, the dynamics of this narrative, the perception of the memory of deportations by subsequent generations, and the meanings assigned to this transmission by the descendants of deportees.

Keywords: *deportations, traumatic memory, inter- and transgenerational transmission, mourning.*

CLASIFICAREA REPREZENTĂRILOR SOCIALE: CATEVA REFLECȚII ȘI DEZBATERI TEORETICE

Natalia COJOCARU

Republica Moldova

În contextul studiilor privind reprezentările sociale (RS), clasificarea propusă de S.Moscovici, pare să fi fost mai puțin în atenția cercetătorilor din domeniu, existând relativ puține studii care fac referire la această clasificare. Însă, chiar și atunci când este menționată, cercetătorii se rezumă doar la o succintă descriere a studiului din 1988, în care S.Moscovici prezintă lapidar această clasificare și la care nu a mai revenit ulterior pentru a o dezvolta. Dacă în primii ani această clasificare a fost oarecum „abandonată”, în ultimii ani este readusă în atenția cercetătorilor, suscitând dezbateri legate de faptul dacă putem să vorbim de trei tipuri distincte, așa cum au fost descrise de S.Moscovici, sau de trei etape diferite în evoluția unei RS, în funcție de transformările contextului sociopolitic și a dinamicilor intergrupale. Deși mai puțin abordate în cadrul unor studii empirice, credem că tipurile de RS identificate de S.Moscovici permit o mai bună înțelegere a interacțiunilor intergrupuri și a controverselor sociale. În contextul acestei discuții, ne propunem să analizăm câteva aspecte privind modul în care sunt conceptualizate tipurile de RS și care sunt cele mai importante dezbateri teoretice.

Cuvinte-cheie: *clasificarea reprezentărilor sociale, reprezentări hegemonice, reprezentări emancipative, reprezentări polemice.*

TAXONOMY OF SOCIAL REPRESENTATIONS: SOME THEORETICAL FINDINGS AND DEBATES

In the context of social representations' (SR) studies, the taxonomy proposed by S.Moscovici seems to have been less in the attention of researchers in the field, as there are relatively few studies that address it. But, even when it is mentioned, the researchers limit themselves to a short description of the study from 1988, in which S.Moscovici presented this taxonomy only briefly and which he did manage to further develop. If in the first years this taxonomy was somewhat "abandoned", in recent years it has been brought back to the attention of researchers, raising debates about whether we can speak of three distinct types, as described by S.Moscovici, or of three different stages in the evolution of a SR, depending on the transformations of the sociopolitical context and intergroup dynamics. Although less addressed in empirical studies, we believe that the types of SR identified by S.Moscovici allow a better understanding of intergroup interactions and social controversies. In light of these considerations, we aim to analyse particular aspects regarding how the types of SR are conceptualized and what are the most important theoretical debates.

Keywords: *taxonomy of social representations, hegemonic representations, emancipated representations, polemic representations.*

CLINICAL AND LEGAL PSYCHOLOGY PSIHOLOGIE CLINICĂ ȘI JUDICIARĂ

THE INFLUENCE OF MOTOR AND COMMUNICATION SKILLS ON TRANSFER ACTIVITY TECHNIQUES OF STUDENTS WITH AUTISM AND AUTISTIC SPECTRUM DISORDER

Ludmila ANȚÎBOR, Maria GURCOVA

Republic of Moldova

According to the statistics, the number of children with autistic disorder is increasing every year around the world, while the majority of diagnosed children with autism have pronounced motor impairment as the most characteristic feature of a motor disorder associated with autistic spectrum disorder. Postmodern approaches to the system of training and education of students with autistic disorder emphasize the importance of developing motor sphere and motor skills in the performance of activities by students with autism and autistic spectrum disorder, their personal active participation or functioning in society, self-regulation, increasing learning abilities and skills, which encourages the ability to achieve the goals of harmonious development mainly during the period of schooling and inclusive or special education.

Keywords: *autism, autistic spectrum disorder, motor skills, communication skills, performance, activity, functional praxis.*

INFLUENȚA ABILITĂȚILOR MOTRICE ȘI DE COMUNICARE ASUPRA TRANSFERULUI TEHNICILOR DE ACTIVITATE ALE ELEVILOR CU AUTISM ȘI TULBURĂRI DIN SPECTRU AUTIST

Potrivit statisticilor, numărul copiilor cu tulburare de autism crește în fiecare an în întreaga lume, în timp ce majoritatea copiilor diagnosticați cu autism au deficiența motrică pronunțată ca fiind cea mai caracteristică trăsătură a unei tulburări motorii asociate cu tulburarea spectrului autist.

Abordările postmoderne ale sistemului de formare și educație a elevilor cu tulburare autistică subliniază importanța dezvoltării sferei motorii și a abilităților motrice în desfășurarea activităților de către elevii cu autism și tulburare de spectru autist, participarea sau funcționarea personală activă a acestora în societate, autoreglementarea, creșterea abilităților și aptitudinilor de învățare, ceea ce încurajează capacitatea de a atinge obiectivele de dezvoltare armonioasă în principal în perioada școlarizării și educației incluzive sau speciale.

Cuvintele-cheie: autism, tulburări din spectru autist, abilități motrice, abilități de comunicare, performanța, activitatea, funcționarea.

STUDIU TEORETIC PRIVIND DIFICULTĂȚILE CONSILIERII PSIHOLOGICE A BENEFICIARILOR CU TENDINȚE DISTRUCTIVE

Alina BABACAEV

Republica Moldova

Problema comportamentului auto-înfrâng sau distructiv a fost evidentă de-a lungul istoriei. Diferite abordări de psihoterapie consideră scăderea unui astfel de comportament și practicarea răspunsului adaptiv la probleme ca obiectiv comun de tratament pentru diferite tulburări dificil de tratat [1]. În literatura de specialitate, tendințele distructive sunt frecvent asociate cu conceptul de masochism. Ideea de masochism a fost introdusă inițial în psihanaliza de către Freud în 1905. Pornind de la concepțiile freudiene despre masochism, autorii au dezvoltat studii teoretice și empirice privind consilierea psihologică a persoanelor cu tendințe distructive. În articol sunt anunțate perspectivele psihanalitice asupra tendințelor distructive exemplificate de Kernberg, Rosenberg, Winnicott. Problema formulată în articol se referă la dificultățile consilierii psihologice în cazul persoanelor care au tendințe distructive impregnate în personalitatea lor. Autorii asociază frecvent tendințele distructive cu tulburările de personalitate, adesea aceste tendințe sunt structurate în personalitatea limită. Potențialul distructiv inerent organizării borderline face ca persoana care are caracteristici de funcționare borderline structurate în personalitatea sa să recurgă la comportamente auto și hetero-agresive [2].

Cuvinte-cheie: distructivitate, pulsiunea de moarte, limită, masochism, psihanaliza, conflict.

THEORETICAL STUDY ON THE DIFFICULTIES OF PSYCHOLOGICAL COUNSELING OF BENEFICIARIES WITH DESTRUCTIVE TENDENCIES

The problem of self-defeating or destructive behavior has been evident throughout history. Different psychotherapy approaches consider decreasing such behavior and practicing adaptive responding to problems as a common treatment goal for various difficult to treat disorders [1]. In specialized literature, destructive tendencies are frequently associated with the concept of masochism. The idea of masochism was originally introduced to psychoanalysis by Freud in 1905. Starting from the Freudian concepts on masochism, the authors developed theoretical and empirical studies on the psychological counseling of people with destructive tendencies. In the article, the psychoanalytic perspectives on the destructive tendencies exemplified by Kernberg, Rosenberg, Winnicott are announced. The problem formulated in the article refers to the difficulties of psychological counseling in the case of people who have destructive tendencies imbued in their personality. The authors frequently associate destructive tendencies with personality disorders, often these tendencies are structured in the borderline personality. The destructive potential inherent in borderline organization causes the person who has borderline functioning characteristics structured in his personality to resort to self- and hetero-aggressive behaviors [2].

Keywords: *destructiveness, death drive, borderline, masochism, psychoanalysis, conflict.*

THE IMPACT OF PHYSICAL ACTIVITY AND SPIRITUALITY ON HEALTHY AGING: A SYSTEMATIC REVIEW

Cynthia BARBOSA, Ludovina RAMOS, Rosa AFONSO

Portugal

The purpose of this Systematic Literature Review (SLR) was to understand the impact of Physical Activity and Spirituality on Healthy Aging.

The analyzed studies suggest that the practice of physical activity and spirituality, when combined, can positively impact healthy aging as these two variables can contribute and enhance the cognitive, physical, social, and psychological functioning.

Keywords: *healthy aging, physical activity, spirituality.*

IMPACTUL ACTIVITĂȚII FIZICE ȘI A SPIRITUALITĂȚII ASUPRA SĂNĂTĂȚII LA VÂRSTNICI: O ANALIZĂ SISTEMATICĂ A LITERATURII

Scopul acestei revizuii sistematice a literaturii (SLR) a fost de a înțelege impactul activității fizice și al spiritualității asupra îmbătrânirii sănătoase.

Studiile analizate sugerează că practicarea activității fizice și a spiritualității, atunci când sunt combinate, pot avea un impact pozitiv asupra îmbătrânirii sănătoase, deoarece aceste două variabile pot contribui și îmbunătăți funcționarea cognitivă, fizică, socială și psihologică.

Cuvinte-cheie: *îmbătrânire sănătoasă, activitate fizică, spiritualitate.*

NORMA ȘI PATOLOGIA ÎN REGLAREA COMPORTAMENTULUI

Veronica CALANCEA

Republica Moldova

Baza expertizei psihologo-judiciare este constituită din activitatea de psihodiagnostic al expertului. Necesitatea utilizării cunoștințelor psihologice speciale bazate pe orientarea sistemică apare la organele de urmărire juridică anume atunci când nu au posibilitatea să obțină cu ajutorul mijloacelor din dotare date obiective referitor la particularitățile psihice ale activității persoanei cercetate. Aceste date pot fi obținute doar în rezultatul cercetării psihodiagnostice desfășurate de către un psiholog profesionist.

Cuvinte-cheie: *comportament, judiciar, normă, patologie, personalitate, psihopatologie, reglare.*

NORM AND PATHOLOGY IN THE REGULATION OF BEHAVIOR

The basis of the psychological-judicial expertise is constituted by the psychodiagnostic activity of the expert. The need for the use of special psychological knowledge based on systemic orientation arises at the legal investigation bodies, specifically when they do not have the opportunity with the help of the equipment provided to obtain objective data regarding the psychological peculiarities of the activity of the person under investigation. These data can be obtained only as a result of psychodiagnostic research, conducted by a professional psychologist.

Keywords: *behavior, justice, norm, pathology, personality, psychopathology, regulation.*

MANAGEMENTUL DURERII LA PACIENȚII ONCOLOGICI

Olga CARA

Republica Moldova

Durerea este o experiență neplăcută, asociată cu leziuni tisulare reale sau potențiale și are un caracter dual – senzorial și/ sau emoțional; ea este întotdeauna subiectivă, fiind legată de experiențele anterioare ale pacientului, de factori psihosociali și culturali [1]. Durerea este un simptom complex care poate să apară cvasifrecvent în oncologie, dar care este întâlnit frecvent și în afecțiunile non-oncologice [2]. Suferința fizică afectează toate domeniile calității vieții unui pacient, de aceea managementul ei ocupă un rol vital.

Gestionarea durerii reprezintă un domeniu complex al medicinei moderne ce utilizează o echipă multidisciplinară (medic, reabilitolog, psiholog, asistent social, persoana de cult etc.) pentru a ajuta persoanele afectate să se adapteze mai bine la durere și să scape de suferința produsă de aceasta, reușind să le crească calitatea vieții prin strategiile abordate [3].

Conform Programului Național de control al cancerului pentru anii 2016-2025, povara cancerului este o problemă de sănătate publică arzătoare la nivel mondial, regional și național. La nivel mondial, în 2012 au fost înregistrate 14,1 milioane de cazuri noi de cancer, iar 8,2 milioane de persoane au decedat în urma acestei maladii.

Durerea reprezintă cel mai frecvent simptom în cancer, prezent la 30-40% dintre pacienți la momentul diagnosticului, la 40-70% la inițierea tratamentului și la 70-90% pe parcursul fazei terminale.

Intervențiile de sprijin psihosocial și spiritual constau în: educarea pacientului privind elementele generale ale analgeziei; stabilirea unui sistem de comunicare și de monitorizare regulată a analgeziei domiciliare; asigurarea metodelor de sprijin social și psihologic al pacientului și familiei; tehnici de adaptare la durere pentru pacient/apartinători (exercițiile de respirație, tehnici de distragere (imagini, melodii, literatură), tehnici cognitive, tehnica Aici și Acum); tehnici de autocontrol. În cazul durerii cronice acestea pot fi reprezentate de tehnici de relaxare, hipnoză, implicarea treptată în diferite tipuri de activități, tehnici cognitiv comportamentale; asistență spirituală. Lucrarea dată își propune evaluarea impactului durerii asupra calității vieții pacientului oncologic și a efectului psihoterapiei de scurtă durată în relație cu analgezia.

Cuvinte-cheie: cancer, durere, management, pacient, paliativ, psihologie, tehnici, tratament, support.

PAIN MANAGEMENT IN ONCOLOGICAL PATIENTS

Pain is an unpleasant experience, associated with real or potential tissue damage and has a dual character - sensory and/ or emotional; it is always subjective, being linked to the patient's previous experiences, psycho-social and cultural factors [1]. Pain is a complex symptom that can appear semi-frequently in oncology, but which is also frequently encountered in non-oncological conditions [2]. Physical suffering affects all areas of a patient's quality of life, and therefore its management plays a vital role.

Pain management is a complex field of modern medicine that uses a multidisciplinary team (doctor, rehabilitator, psychologist, social worker, religious person, etc.) to help affected people adapt better to pain and get rid of the suffering it causes, managing to increase their quality of life through the strategies addressed [3].

According to the National Cancer Control Program for the years 2016-2025, the burden of cancer is a pressing public health problem at the global, regional and national level. Worldwide in 2012, 14.1 million new cases of cancer were registered, and 8.2 million people died from this disease. Pain is the most common symptom in cancer, present in 30-40% of patients at the time of diagnosis, in 40-70% at the start of treatment and in 70-90% during the terminal phase.

Psychosocial and spiritual support interventions consist of: patient education regarding the general elements of analgesia; establishing a system of communication and regular monitoring of home analgesia; ensuring social and psychological support methods for the patient and family; pain adaptation techniques for the patient/relatives (breathing exercises, distraction techniques (images, songs, literature), cognitive techniques, the Here and Now technique); self-control techniques. In the case of chronic pain these can be represented by relaxation

techniques, hypnosis, gradual involvement in different types of activities, cognitive behavioral techniques; spiritual assistance. This work aims to evaluate the impact of pain on the quality of life of the oncological patient and the effect of short-term psychotherapy in correlation with analgesia.

Key words: *cancer, pain, management, patient, palliation, psychology, techniques, treatment, support.*

CARACTERISTICI ALE AGRESIVITĂȚII ȘI ACCENTUĂRILOR DE CARACTER LA ADOLESCENȚII DELICVENȚI

Raisa CERLAT, Victoria CREANGĂ

Republica Moldova

În articol sunt prezentate rezultatele cantitative și calitative ale cercetării formelor de manifestare ale agresivității la adolescenții delicvenți și relația acestora cu accentuările de caracter identificate. Studiul este comparativ, rezultatele obținute fiind comparate cu cele ale adolescenților care nu se află în conflict cu legea.

Cuvinte-cheie: *agresivitate, accentuări de caracter, adolescenți, delicvență, factori declanșatori, analiză statistică.*

CHARACTERISTICS OF AGGRESSIVENESS AND CHARACTER ENHANCEMENTS OF DELINQUENT ADOLESCENTS

The article presents the quantitative and qualitative results of the research of the forms of manifestation of aggression of delinquent teenagers and their relationship with the identified character accentuations. The study is comparative, the results obtained being compared with those of teenagers who are not in conflict with the law.

Keywords: *aggression, character accentuations, adolescents, delinquency, triggering factors, statistical analysis.*

MANIFESTAREA SCHEMELOR COGNITIVE DEZADAPTATIVE LA ADOLESCENȚII CU DIABET ZAHARAT DE TIP 1

Victoria CONDREA

Republica Moldova

Scop. În acest studiu ne-am propus să determinăm schemele cognitive dezadaptative în rândul adolescenților cu diabet zaharat de tip 1 și am examinat potențialul lor impact pentru indicii masei corporale, vârstă, hemoglobina glicată și durata bolii. **Metode.** Eșantionul a inclus 132 de adolescenți cu diabet zaharat de tip 1 internați în Institutul Mamei și Copilului (Chișinău, Republica Moldova). Chestionarul Young Schema-Short Form (YSQ-S3R) a fost folosit pentru a evalua schemele cognitive dezadaptative. **Rezultate.** Datele au arătat că adolescenții cu diabet zaharat de tip 1 au avut scoruri ridicate la o serie de scheme cognitive, inclusiv autosacrificiul, căutarea aprobării/ recunoașterii, standarde nerealiste/hipercriticism și negativitate/ pasivitate. Mai mult, rezultatele au susținut o corelație semnificativă dintre schemele cognitive, indicii de masă corporală, durata bolii și hemoglobina

glicata. **Concluzii.** Profesioniștii din domeniul medical și din domeniul sănătății mintale pot găsi aceste rezultate utile pentru evaluarea, tratamentul și obiectivele de prevenire a diabetului zaharat de tip 1.

Cuvinte-cheie: diabet zaharat tip 1, adolescenți, scheme cognitive dezadaptative, indice de masă corporală, stagiul de boală, hemoglobină glicată.

THE MANIFESTATION OF MALADAPTABLE COGNITIVE SCHEMES IN ADOLESCENTS WITH TYPE 1 DIABETES

Objectives. This study explored Early Maladjustment Schemas among teenagers with type 1 diabetes mellitus and examined potential moderating roles for body mass index, age, glycated haemoglobin and illness duration. **Methods.** The sample included 132 teenagers with type 1 diabetes hospitalized in Mother and Child Institute, Chisinau, Republic of Moldova. The Young Schema Questionnaire-Short Form (YSQ-S3R) was used to assess early maladjustment schemas. **Results.** Findings showed that teenage patients with type 1 diabetes had high scores on a number of early maladjustment schemas, including self-sacrifice, approval seeking/ recognition seeking, unrealistic standards/hypercriticism and negativity/ passivity. Moreover, the results supported a significant correlation between early maladjustment schemas, body mass index, illness duration, glycated haemoglobin. **Conclusions.** Medical and mental health professionals may find these results helpful for assessment, treatment, and prevention goals in patients with type 1 diabetes

***Keywords:** type 1 diabetes, teenagers, early maladjustment schemas, body mass index, illness duration, glycated haemoglobin.*

TREATMENT ADHERENCE AND ILLNESS PERCEPTIONS IN PORTUGUESE PATIENTS WITH HYPERTENSION

Carla LOUREIRO, Cláudia M. SILVA, Paula CARVALHO

Portugal

Adherence to treatment is crucial to attain disease control in patients with chronic diseases, like Hypertension. The main objective of this study was to examine treatment adherence and its association with illness perceptions in people diagnosed with Arterial Hypertension. Data were collected from 106 Portuguese patients followed at a primary healthcare service, who completed two self-report questionnaires: Self-Care Scale for Arterial Hypertension and The Brief Illness Perception Questionnaire (IPQ-B). The results suggest that participants, on average, report perform self-care behaviours with Hypertension five days a week, especially be careful with her alimentation. The Physical Exercise was the dimension of Self-Care Activities that reveals lower average values, about two days a week on average. Women revealed higher values compared to men in relation to adherence to self-care activities. There were found some associations between self-care activities and illness perceptions. In conclusion, adherence to self-care activities shown to be relatively low, especially in terms of adherence to physical exercise. Patients' illness

perceptions should be considered when trying to promote their adherence to treatment.

Keywords: *Hypertension, treatment adherence, self-care, illness representations, IPQ-B.*

ADERAREA LA TRATAMENT ȘI PERCEPȚII ALE BOLII LA PACIENȚII PORTUGEZI CU HIPERTENSIUNE

Respectarea tratamentului este crucială pentru a obține controlul bolii la pacienții cu boli cronice, cum ar fi hipertensiunea arterială. Obiectivul principal al acestui studiu a fost de a examina aderența la tratament și asocierea acesteia cu percepția bolii la persoanele diagnosticate cu hipertensiune arterială. Datele au fost colectate de la 106 pacienți portughezi urmăriți la un serviciu de asistență medicală primară, care au completat două chestionare de auto-raportare: Scala de auto-îngrijire pentru hipertensiune arterială și Chestionarul de percepție pe scurt a bolii (IPQ-B). Rezultatele sugerează că participanții, în medie, raportează că efectuează comportamente de auto-îngrijire cu hipertensiune arterială cinci zile pe săptămână, mai ales să fie atenți la alimentația ei. Exercițiul fizic a fost dimensiunea Activităților de Autoîngrijire care dezvăluie valori medii mai scăzute, aproximativ două zile pe săptămână în medie. Femeile au relevat valori mai mari în comparație cu bărbații în ceea ce privește aderența la activitățile de autoîngrijire. S-au găsit unele asocieri între activitățile de auto-îngrijire și percepția bolii. În concluzie, aderența la activitățile de autoîngrijire s-a dovedit a fi relativ scăzută, mai ales în ceea ce privește aderența la exercițiile fizice. Percepțiile pacienților asupra bolii trebuie luate în considerare atunci când încearcă să promoveze aderența acestora la tratament.

Cuvinte-cheie: *hipertensiune arterială, aderență la tratament, autoîngrijire, reprezentări ale bolii, IPQ-B.*

DEPRESSIVE SYMPTOMATOLOGY AND PERSONAL GROWTH INITIATIVE: COMPARATIVE STUDY BETWEEN PORTUGUESE AND SPANISH STUDENTS

Vera MATOS, Paula Saraiva CARVALHO & Manuel J. LOUREIRO

Portugal

The transition from school to university constitutes, for most young people, the obtainment of independence, however it can also be seen as a critical phase of adaptation to new demands imposed by the university environment. Thus, adjustment to university experience constitutes a time period that is conducive both to negative events and harmful consequences on students' mental health, as well as to positive events and opportunities for growth and development of skills that are transversal to all of the life cycle. The sample is composed of 485 participants, about half of which are portuguese students, from the University of Beira Interior (50.5%) and 49.5% are spanish students, from the University of Salamanca. The sample has 71.5% female participants and 28.5% male participants, adding that most participants are 18 and 19 years old. The scales used were Center for Epidemiologic Studies Depression Scale (CES-D) and Personal Growth Initiative Scale (PGIS-II), along with

a socio-demographic questionnaire.

There are no statistically significant differences between nationalities concerning depressive symptoms and personal growth initiative. Age has an isolated effect on depressive symptoms. Age and gender present interaction effects on both variables. A negative correlation between depressive symptoms and personal growth initiative was found.

Keywords: *depressive symptoms, personal growth initiative, university students.*

SIMPTOMATOLOGIA DEPRESIVĂ ȘI INIȚIATIVA DE CREȘTERE PERSONALĂ: STUDIU COMPARATIV ÎNTRE STUDENȚII PORTUGHEZI ȘI SPANIOLI

Trecerea de la școală la universitate constituie, pentru majoritatea tinerilor, obținerea independenței, totuși poate fi văzută și ca o fază critică de adaptare la noile cerințe impuse de mediul universitar. Astfel, adaptarea la experiența universitară constituie o perioadă de timp propice atât evenimentelor negative și consecințelor dăunătoare asupra sănătății mintale a studenților, cât și evenimentelor pozitive și oportunităților de creștere și dezvoltare a competențelor transversale întregului ciclu de viață. Eșantionul este compus din 485 de participanți, dintre care aproximativ jumătate sunt studenți portughezi, de la Universitatea din Beira Interior (50,5%) și 49,5% sunt studenți spanioli, de la Universitatea din Salamanca. Eșantionul are 71,5% femei și 28,5% bărbați, adăugând că majoritatea participanților au 18 și 19 ani. Scalele utilizate au fost Scala de depresie a Centrului pentru Studii Epidemiologice (CES-D) și Scala de inițiativă de creștere personală (PGIS-II), împreună cu un chestionar socio-demografic.

Nu există diferențe semnificative statistic între naționalități în ceea ce privește simptomele depresive și inițiativa de creștere personală. Vârsta are un efect izolat asupra simptomelor depresive. Vârsta și sexul prezintă efecte de interacțiune asupra ambelor variabile. S-a găsit o corelație negativă între simptomele depresive și inițiativa de creștere personală.

Cuvinte-cheie: *simptome depresive, inițiativă de creștere personală, studenți.*

OVERCOMING THE BLOCKAGES IN THERAPY – A DIALOGIC PERSPECTIVE IN QUALITY RESEARCH

Marcel NEDELCU

Romania

This paper aims to provide an example for a qualitative research design which combines grounded theory methodology with the open dialogue approach. The results of this research are presented as a theory of some concrete attitudinal landmarks, which can help therapists to unblock from difficult situations that may occur on the therapy sessions. The research is based on three cases' studies, which can be used as models for this way of intervention.

Keywords: *qualitative research, dialogical approach, stuck situation in therapy, therapy attitudes and action, connecting children with parents.*

DEPĂȘIREA BLOCAJELOR ÎN TERAPIE – O PERSPECTIVĂ DIALOGICĂ ÎN CERCETAREA CALITĂȚII

Lucrarea de față își propune să ofere un exemplu de design de cercetare calitativă care combină metodologia grounded theory cu abordarea dialogului deschis. Rezultatele acestei cercetări sunt prezentate sub forma unei teorii despre o serie de repere atitudinale concrete ce ajută terapeuții să deblocheze situațiile dificile care apar în sesiunile de terapie. De asemenea, sunt prezentate trei cazuri care au stat la baza cercetării. Ele pot fi privite ca modele în care terapeutul a folosit, pentru deblocare în procesul terapeutic, reperele cercetării.

Cuvinte-cheie: cercetare calitativă, abordarea dialogului, situații blocate în terapie, atitudini și acțiuni terapeutice, relații dintre copii și părinți.

ASPECTE PSIHOLOGICE ȘI JURIDICE ALE ERORILOR MEDICALE

Constantin PISARENCO, Serghei PISARENCO

Republica Moldova

În lucrarea sunt evidențiate aspecte psihologice și juridice ale erorilor medicale, al căror mecanism este asociat cu sindromul de burnout emoțional al lucrătorilor medicali, contribuind la limitarea măsurii de conștientizare și a libertății de voință în cazul actului lor ilicit.

Cuvinte-cheie: sindrom de burnout, eroare medicală, psihologie, răspundere juridică, expertiză.

PSYCHOLOGICAL AND LEGAL ASPECTS OF MEDICAL ERRORS

The paper highlights the psychological and legal aspects of medical errors, the mechanism of which is associated with the syndrome of emotional burnout of medical workers, which contributes to limiting the measure of awareness and freedom of expression in the event of their illegal act.

Keywords: burnout syndrome, medical error, psychology, legal liability, expertise.

ASPECTE PSIHOLOGICE ALE ATITUDINII ȘI COMPORTAMENTULUI PERSOANELOR VÂRSTNICE FAȚĂ DE SERVICIILE MEDICO-SOCIO-COMUNITARE

Monica-Andreea POPESCU

Republica Moldova

Vârsta a treia reprezintă un proces de adaptare la schimbările survenite odată cu îmbătrânirea, schimbări de ordin medical, social și comunitar. Nevoile acestora sunt satisfăcute cu ajutorul serviciilor de suport oferite acestor categorii de persoane, iar îmbătrânirea devine un proces sănătos atunci când bătrânii sunt proactivi în accesarea serviciilor ce le sunt destinate și au o atitudine pozitivă față de persoanele care îi îngrijesc și față de aceste servicii.

Cuvinte-cheie: vârsta a treia, rol social, boală, servicii medicale, sociale și comunitare, intervenție integrată, comportament, atitudine.

PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF ELDERLY' S ATTITUDE AND TOWARDS AGAINST MEDICAL-SOCIAL-COMMUNITY SERVICES

The third age represents an adaptation process to the changes that occur with aging, relative to medical, social and community issues. Their needs are met with the help of support services offered to these categories of people and aging becomes a healthy process when the elderly are proactive in accessing the services intended for them and have a positive attitude towards the people who care for them and towards these medical, social and community services.

***Keywords:** third age, social role, disease, medical, social and community services, integrated intervention, behavior, attitude.*

MENTAL HEALTH PROBLEMS OF MEDICAL AND NON-MEDICAL STUDENTS FROM THE REPUBLIC OF MOLDOVA DURING THE COVID-19 PANDEMIC

Galina PRAVIȚCHI, Aliona NASTAS,

Republic of Moldova

Shahin SHADI NASIM

Israel

Since the COVID-19 pandemic has affected the educational system, university students facing various challenges, one of which is the challenge of the global recession. Although medical and non-medical students are willing to support pandemic response efforts, how the crisis has affected their mental health remains uncertain.

This study aimed to assess the mental health problems of medical and non-medical students from the Republic of Moldova during the COVID-19 pandemic.

The findings of this study suggest that medical and non-medical students' mental health is a public health issue that has become even more critical in the context of a pandemic, underlining the need to reinforce prevention, surveillance, and access to care.

***Keywords:** mental health, medical students, non-medical students, COVID-19, pandemic.*

PROBLEMELE DE SĂNĂTATE MINTALĂ ALE STUDENȚILOR MEDICINIȘTI ȘI NON MEDICINIȘTI DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎN PERIOADA PANDEMIEI COVID-19

Pandemia COVID-19 a afectat sistemul educațional, studenții universitari fiind confrunțați cu diverse provocări, una dintre care – necesitatea de a se adapta la provocarea recesiunii globale. Deși studenții medici și non-medici sunt dispuși să susțină eforturile de răspuns la pandemie, modul în care criza le-a afectat sănătatea mintală rămâne incert.

În acest studiu ne-am propus să evaluăm problemele de sănătate mintală ale studenților medici și non-medici din Republica Moldova în timpul pandemiei COVID-19.

Rezultatele acestui studiu sugerează că sănătatea mintală a studenților medici și non-medici este o problemă de sănătate publică care a devenit și mai critică în contextul unei pandemii, subliniind necesitatea de a consolida prevenirea, supravegherea și accesul la îngrijire.

Cuvinte-cheie: *sănătate mintală, studenți medici, studenți non-medici, COVID-19, pandemie.*

ASSESSMENT OF PSYCHOLOGICAL WELL-BEING IN STROKE PATIENTS

Carolina SANTOS, Manuel LOUREIRO, Paula CARVALHO, Jorge GAMA,

Portugal

Stroke is one of the most common diseases worldwide with the most impact on patients' lives. The emergence of this sudden event has a significant impact when it comes to psychological well-being (PWB). The data we now present were obtained from a broader study of coping strategies and the assessment of PWB. In this poster, we take the opportunity to present the data obtained on the perception of PWB in victims of Stroke, assisted in the stroke units of two Portuguese reference district hospitals. To obtain these data, a sociodemographic questionnaire, a clinical form and the reduced version of the Psychological Well-Being Scales [1, 2] were applied. 159 individuals participated in this investigation, 94 males and 65 females, with a mean age of 66.35 years. The main results obtained show statistically significant differences in PWB as a function of age, gender, marital status and educational attainment. From these data, we draw implications for a better adequacy of psychological interventions with people who are victims of stroke. The increasing incidence of this pathology implies a more active promotion in terms of Psychological health, so that survivors can perceive the benefit of using adaptive behaviors that promote greater PWB in their lives.

Keywords: *Stroke patients, psychological well-being, coping strategies, psychological interventions, statistically significant differences, psychological health.*

EVALUAREA BUNĂSTĂRII PSIHOLOGICE LA PACIENȚI CU AVC

Accidentul vascular cerebral este una dintre cele mai frecvente boli la nivel mondial, cu cel mai mare impact asupra vieții pacienților. Apariția acestui eveniment brusc are un impact semnificativ atunci când vine vorba de bunăstarea psihologică (PWB). Datele pe care le prezentăm acum au fost obținute dintr-un studiu mai larg al strategiilor de coping și evaluarea PWB. În acest poster, profităm de ocazie pentru a prezenta datele obținute cu privire la percepția PWB la victimele AVC, asistate în unitățile de AVC din două spitale raionale de referință portugheze. Pentru obținerea acestor date s-au aplicat un chestionar socio-demografic, o formă clinică și versiunea redusă a Scalelor de bunăstare psihologică [1, 2]. La această anchetă au participat 159 de persoane, 94 de bărbați și 65 de femei, cu o vârstă medie de 66,35 ani. Principalele rezultate obținute arată diferențe semnificative statistic în PWB în funcție de vârstă,

sex, stare civilă și nivel de educație. Din aceste date, tragem implicații pentru o mai bună adecvare a intervențiilor psihologice cu persoanele care sunt victime ale accidentului vascular cerebral. Incidența tot mai mare a acestei patologii presupune o promovare mai activă în ceea ce privește sănătatea psihologică, astfel încât supraviețuitorii să poată percepe beneficiul utilizării unor comportamente adaptative care promovează un PWB mai mare în viața lor.

Cuvinte-cheie: *accident vascular cerebral, bunăstare psihologică, strategii de coping, intervenții psihologice, diferențe statistic semnificative, sănătate psihologică.*

SINGURĂTATEA CA FENOMEN SOCIO-PSIHOLOGIC LA ADOLESCENȚII ÎN CONFLICT CU LEGEA

Lucia SAVCA

Republica Moldova

Adolescenții au trebuința de comunicare și afecțiune, dorința de a fi înțeleși, de a fi sinceri cu o persoană căreia i se poate confia. Pentru această vârstă este specifică o tensiune emoțională, exaltare, stări depresive, o înstrăinare de membrii familiei, în cazul în care se confruntă cu neînțelegere din partea adulților. În cazul în care aceste trebuințe nu sunt satisfăcute, este posibil să se dezvolte singurătatea emoțională și socială, lipsa de relații cu cei apropiați, aderarea la grupurile neformale.

Studiul nostru a fost realizat pe un lot de 40 de adolescenți în conflict cu legea. Rezultatele au depistat că singurătatea s-a înregistrat la toți adolescenții în conflict cu legea la toate nivelurile: scăzut, mediu și ridicat. Singurătatea nu diferă după variabila de gen. O bună parte din această categorie de adolescenți (38%) au relații tensionate cu membrii familiei. În cercetarea noastră am constatat că satisfacție generală în familie au indicat 62% (25 persoane), iar 38% trăiesc relații tensionate cu membrii familiei: 15% (6 persoane) dintre adolescenți trăiesc insatisfacție generală, 15% (6 persoane) au un sentiment negativ de încordare neuropsihică, iar 8% (3 persoane) au o stare de anxietate în familie. Rezultatele studiului confirmă că adolescenții în conflict cu legea trăiesc singurătatea mai intens în urma ruperii relațiilor cu familia.

Cuvinte-cheie: *singurătate, adolescenți în conflict cu legea, familie, relații cu părinții.*

LONELINESS AS A SOCIO-PSYCHOLOGICAL PHENOMENON IN ADOLESCENTS IN CONFLICT WITH THE LAW

Teenagers have the need for communication and affection, the desire to be understood, to be honest with a person they can confide in. For this age is specific an emotional tension, exaltation, depressive states, an alienation from family members, if they face misunderstanding from adults. If these needs are not met, it is possible to develop emotional and social loneliness, lack of relationships with close ones, joining informal groups.

Our study was conducted on a group of 40 teenagers in conflict with the law. The results found that loneliness was recorded in all adolescents in conflict with the law at all levels: low, medium and high. Loneliness did not differ by gender variable. A

good part of this category of teenagers (38%) have strained relationships with family members. In our research we found that 62% (25 people) indicated general satisfaction in the family, and 38% live strained relationships with family members: 15% (6 people) of teenagers experience general dissatisfaction, 15% (6 people) have a feeling negative of neuropsychic tension, and 8% (3 people) have a state of anxiety in the family. The results of the study confirm that teenagers in conflict with the law experience loneliness more intensely after breaking up with their family. It is quite likely that strained family relationships can trigger antisocial behavior and the development of loneliness.

Keywords: *loneliness, teenagers in conflict with the law, family, relations with parents.*

ASPECTE ALE PSIHODIAGNOZEI COPILULUI CU SINDROMUL DEFICITULUI DE ATENȚIE ȘI HIPERACTIVITATE (ADHD)

Ana TARNOVSCHI

Republica Moldova

Activitățile de psihodiagnoză a deficitului de atenție și hiperactivitate constituie investigarea problemelor elevilor prin intermediul unui ansamblu de tehnici psihologice, realizate de către psihologul școlar, orientate spre studierea psihologică a elevilor pentru a identifica potențialul acestora în scopul prevenirii problemelor școlare și de adaptare socială.

Cuvinte-cheie: *deficit de atenție, hiperactivitate, funcționalitate cognitivă, funcționalitate afectivă, terapii comportamentale.*

ASPECTS OF THE PSYCHODIAGNOSIS OF THE CHILD WITH ATTENTION DEFICIT AND HYPERACTIVITY SYNDROME (ADHD)

The psychodiagnostic activities of attention deficit and hyperactivity disorder are the investigation of students' problems by means of a set of psychological techniques, carried out by the school psychologist, oriented for the psychological study of students with the scope of identification of their potential in order to prevent school problems and social adaptation.

Keywords: *attention deficit, hyperactivity disorder, cognitive functionality, affective functionality, behavioral therapies.*

ROLUL FACTORILOR SOCIO-FAMILIALI ÎN MANIFESTAREA COMPORTAMENTULUI DEVIANT LA ADOLESCENȚI

Ana TARNOVSCHI

Republica Moldova

Corneliu TUNI

România

Personalitatea este un sistem bio-psiho-socio-cultural, care se constituie, fundamental, în condițiile existenței și activității, începând cu primele etape ale dezvoltării individului. Din punct de vedere psihologic și social, familia este cadrul determinant al formării de trăsături sau structuri în organizarea psihologică a

subiectului. Fiecare ne naștem cu un potențial uman care se valorifică și se dezvoltă treptat, prin socializare și asimilarea valorilor și comportamentelor sub forma unei învățări continue, atât din familie, cât și din societate.

Cuvinte-cheie: *personalitate, valori, factori sociali, familie, comportament deviant, adolescenți.*

THE ROLE OF SOCIAL AND FAMILY FACTORS IN THE MANIFESTATION OF DEVIANT BEHAVIOR OF ADOLESCENT

Personality is a bio-psychosocial and cultural system, which is fundamentally formed in the conditions of existence and activity, starting from the first stages of personality development. From a psychological and social point of view, the family is the defining basis for the formation of traits or structures in the psychological organization of the subject. Each of us is born with human potential, which is used and developed gradually, through socialization and the assimilation of values and behaviors in the form of continuous learning, both in the family and in society.

Keywords: *personality, values, social factors, family, deviant behavior, teenagers.*

SPECIFICUL CUPLULUI CU RELAȚII FUNCȚIONALE ȘI DISFUNCȚIONALE: SINTEZE TEORETICE

Dorina VASILACHE

Republica Moldova

Schimbările și restricțiile care au avut loc în ultima perioadă au schimbat viața multor oameni din întreaga lume. Acestea au fost percepute ca o sursă suplimentară de stres, amplificând și mai mult relațiile disfuncționale în rândul cuplurilor. Schimbarea în rutina zilnică, izolarea, limitarea mișcărilor și cerințele de distanțare socială au adâncit dezechilibrul vieții de cuplu.

Toate relațiile sunt mai mult sau mai puțin disfuncționale în moduri diferite și în momente diferite. Nu există relații perfecte. Pentru a rămâne într-o relație dedicată, majoritatea partenerilor se adaptează la multe dezamăgiri în timpul cât sunt în cuplu. Însă dacă există deschidere pentru a compensa diferențele, partenerii depășesc provocările și continuă să le fie bine împreună. Dar dacă în timp apar mai multe neînțelegeri decât echilibru, legătura emoțională slăbește. Iar în timpurile cu provocări majore cu evenimente semnificative acestea pot declanșa un nivel mare al disfuncționalității relațiilor dintre parteneri.

Cuvinte cheie: *relații disfuncționale, restricții, distanțare socială, cuplu, echilibru, legătură emoțională, parteneri.*

THE SPECIFICITY OF THE COUPLE WITH FUNCTIONAL AND DYSFUNCTIONAL RELATIONSHIPS: THEORETICAL SYNTHESIS

The changes and restrictions that have taken place recently have changed the lives of many people around the world. These were perceived as an additional source of stress, contributing to the amplification of dysfunctional relationships among couples. The change in the daily routine, the isolation, the limitation of movements and the requirements of social distancing, have contributed to the imbalance of the

couple's life.

All relationships are more or less dysfunctional in different ways and at different times. There are no perfect relationships. In order to stay in a committed relationship, most partners adapt to many disappointments during their time together. If there is openness to bridge differences, partners overcome challenges and continue to be good together. But if over time there are more misunderstandings than balance, the emotional bond weakens. And in times of major challenges with significant events, they can trigger high levels of dysfunctional relationships between partners.

Keywords: *dysfunctional relationships, restrictions, social distancing, couple, balance, emotional connection, partners.*

ИППОВЕНЦИЯ И ДРУГИЕ ТИПЫ АНИМАЛОТЕРАПИИ КАК СРЕДСТВО СНИЖЕНИЯ УРОВНЯ СТРЕССА

Людмила АНЦИБОР, Татьяна НОСОВА

Республика Молдова

Ипповенция, один из видов анималотерапии, обладает огромными возможностями для оздоровительного и социально-педагогического воздействия на пациентов, страдающих от физиологических и психологических последствий посттравматического стрессового расстройства (ПТСР). Исследование построено на предположении, что методики Equine Facilitated Learning (EFL) оказывает позитивное воздействие на физическое и психическое состояние пациентов, дает им возможность преодолеть свои проблемы, добиться самовыражения, организовать свой досуг, повышает их самостоятельность в принятии решений и тем самым содействует реабилитации и реинтеграции пациентов. Значимость исследования состоит в определении роли ипповенции в реабилитации пациентов с ПТСР, количество которых в целом по популяции приблизительно 7–10%, и эта цифра в последние два-три года неуклонно растет, что отражается в одном из важнейших макроэкономических индексов, DALY (Disability-adjusted life year), который учитывает годы жизни, скорректированные по нетрудоспособности.

Ключевые слова: *EFL, ипповенция, посттравматическое стрессовое расстройство, стресс, дистресс, тревога, депрессия.*

IPPOVENCE AND OTHER TYPES OF ANIMAL THERAPY AS A STRESS REDUCING FACTOR

The Equine Facilitated Learning (EFL) has enormous potential for healing and socio-pedagogical impact on patients suffering from the physiological and psychological consequences of PTSD. We believe that EFL methods have a positive impact on the physical and mental status of patients, help them in overcoming problems, help in self-expression, organize their leisure time, increase their autonomy in decision-making, and thereby contribute to the social rehabilitation of patients. The significance of the study is to determine the role of EFL in the rehabilitation of patients with PTSD, the number of which in the general population

is approximately 7–10%, and this figure has been steadily growing over the past two or three years, which is reflected in one of the most important macroeconomic indices, DALY (Disability- adjusted life year), which takes into account disability-adjusted life years.

Keywords: *Equine Facilitated Learning, Post-traumatic stress disorder, stress, distress, anxiety, depression.*

ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОБЗОР ПО ДИАГНОСТИКЕ СУИЦИДАЛЬНОГО РИСКА У ЛИЦ ПОЖИЛОГО ВОЗРАСТА

Мухаббат ДЖАКУПОВА, Наталья ХОН, Сергей СКЛЯР,

Максат ДЖАКУПОВ

Казахстан

В статье представлен литературный обзор современных исследований по теме диагностики суицидального риска у лиц пожилого возраста. По данным ВОЗ, к пожилым относятся люди в возрасте 60-74 лет, к старческим - люди в возрасте 75-90 лет. Возраст старше 60 лет является одним из предикторов риска завершённых самоубийств по ряду причин. В статье проанализированы исследования, направленные на определение и изучение факторов суицидального поведения в пожилом возрасте, а также методы диагностики суицидального риска в этой возрастной группе. Средства диагностики должны учитывать, как удобство использования, так и степень сохранности познавательной активности у лиц данной возрастной группы. Целью данной статьи является анализ и систематизация существующих исследований по диагностике суицидального риска у лиц пожилого возраста и перспектив их дальнейшего изучения.

Ключевые слова: *суицид, суицидальное поведение, пожилой возраст, старость, психодиагностика, тесты, тестирование.*

LITERATURE REVIEW ON THE DIAGNOSTICS OF SUICIDAL RISK IN ELDERLY PERSONS

The article presents a literature review of modern research on the topic of diagnosing suicidal risk in the elderly. According to WHO, the elderly are people aged 60-74 years, the senile are people aged 75-90 years. Age over 60 is one of the predictors of the risk of completed suicides in a number of ways. The article analyzes studies aimed at determining and studying the factors of suicidal behavior in the elderly, as well as methods for diagnosing suicidal risk in this age group. Diagnostic tools should take into account both ease of use and the degree of preservation of cognitive activity in individuals of this age group. The purpose of this article is to analyze and systematize existing studies on the diagnosis of suicidal risk in the elderly and the prospects for their further study.

Keywords: *suicide, suicidal behavior, the elderly, old age, psychodiagnostics, tests, testing.*

РАННИЕ ДЕЗАДАПТИВНЫЕ СХЕМЫ И ЧУВСТВО БЕЗОПАСНОСТИ У ВЗРОСЛЫХ

Анастасия КОВРОВА, Людмила АНЦИБОР

Республика Молдова

В статье представлены результаты экспериментального исследования взаимосвязей между ранними дезадаптивными схемами и базовыми убеждениями, формирующими чувство безопасности. В эксперименте приняли участие 262 взрослых. Были выявлены значительные отрицательные корреляции между каждой ранней неадаптивной схемой и одним или несколькими основными убеждениями, формирующими чувство безопасности.

Ключевые слова: *ранние дезадаптивные схемы, чувство безопасности, базовые убеждения, психологическая травма.*

EARLY MALADAPTIVE SCHEMAS AND SENSE OF SAFETY IN ADULTS

The article contains the results of experimental research of the correlations between early maladaptive schemas and the basic assumptions that form the sense of safety. 262 adults participated in the experiment. Significant negative correlations were identified between each early maladaptive schema and one or more basic assumptions that form the sense of safety.

Keywords: *early maladaptive schemas, sense of safety, basic assumptions, psychological trauma.*

СЕКСУАЛЬНАЯ АКТИВНОСТЬ В ПОДРОСТКОВОМ ВОЗРАСТЕ

Инга КУРАШОВ

Республика Молдова

В статье приведены результаты реферативного исследования сексуальной активности в подростковом возрасте. В работе отражены основные факторы, являющиеся результатом сексуальной активности подростков: биологические, психологические и социальные. В заключении представлены результаты структурного анализа и определена ключевая проблема, препятствующая развитию половой культуры подростков Республики Молдова.

Ключевые слова: *секс, сексуальные отношения, половое воспитание, половые отношения подростков, психология подростковой сексуальности.*

SEXUAL ACTIVITY IN ADOLESCENCE

The article presents the results of a summary study of sexual activity in adolescence. The paper reflects the main factors that result from the sexual activity of adolescents: biological, psychological and social. In conclusion, the results of a structural analysis were carried out and the key problem hindering the development of the sexual culture of adolescents in the Russian Federation was presented.

Keywords: *sex, sexual relations, sex education, sexual relations of adolescents, psychology of adolescent sexuality.*

КОНФЛИКТОЛОГИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА В СТАРШЕМ ПОДРОСТКОВОМ ВОЗРАСТЕ

Оксана РЕВЕНКО

Республика Молдова

В статье анализируется содержание понятия «конфликтологическая культура личности». Описаны ее структурные компоненты: эмоционально-мыслительная культура, коммуникативная и поведенческая культура. Представлены результаты исследования по выявлению уровня развития конфликтной культуры и ее структурных компонентов у подростков. Также рассматриваются результаты гендерных различий в уровне развития конфликтной культуры в исследуемой выборке.

Ключевые слова: конфликт, конфликтная культура личности, уровни и компоненты конфликтной культуры личности, подростковый возраст, гендерные различия, межличностный конфликт.

CONFLICTOLOGICAL CULTURE IN LATE ADOLESCENCE

The article unravels the concept of „conflictological culture of personality" and describes its structural components: emotional and cognitive culture, behavioral and communicative culture. The article presents the results of research work into the level of development of conflictological culture and its structural components in late adolescence. It also analyzes the results of gender differences in the level of development of conflictological culture in the study sample.

Keywords: conflict, conflictological culture of personality, levels and components of the conflictological culture of personality, adolescence, gender differences, interpersonal conflict.

СЕКСУАЛЬНАЯ АКТИВНОСТЬ В ПОЖИЛОМ ВОЗРАСТЕ. ГЕНДЕРНЫЙ АСПЕКТ

Марина СЛАВИНСКИ

Израиль

Старение – это естественный процесс, на течение которого влияют множество факторов, прежде всего социальные, экономические и экологические. Однако для мужчин и женщин процесс старения происходит различным образом. В данной статье представлены результаты исследования гендерных особенностей проявления сексуальности и сексуальной активности пожилых мужчин и женщин.

Ключевые слова: старение, пожилой возраст, сексуальность, сексуальная активность, гендер.

SEXUAL ACTIVITY IN OLD AGE. GENDER ASPECT

Aging is a natural process, which is influenced by many factors, primarily social, economic and environmental. However, for men and women, the aging process occurs differently. This article presents the results of a study of gender characteristics of the manifestation of sexuality and sexual activity of older men and women.

Keywords: aging, old age, sexuality, sexual activity, gender.

РОЛЕВАЯ АДЕКВАТНОСТЬ СУПРУГОВ И ЕЁ ВЗАИМОСВЯЗЬ С ЭМОЦИОНАЛЬНЫМИ ОТНОШЕНИЯМИ В СУПРУЖЕСКОЙ ПАРЕ

Светлана ТОЛСТАЯ

Республика Молдова

Статья посвящена анализу согласованности ролевых ожиданий и притязаний в браке и их взаимосвязи с эмоциональными отношениями в супружеской паре. Проведен анализ современных научных представлений о ролевых ожиданиях и притязаниях супругов, о влиянии эмоциональных отношений на формирование благоприятного психологического климата в семье. Приводится описание проведенного экспериментального исследования взаимосвязи ролевых ожиданий и притязаний супругов с такими факторами эмоциональных отношений в семье как понимание, эмоциональное притяжение и авторитетность.

Ключевые слова: семья, роль, ролевые ожидания, согласованность, психологический климат, понимание, эмоциональное притяжение.

ROLE ADEQUACY OF SPOUSES AND THEIR INTERRELATION WITH EMOTIONAL RELATIONSHIPS IN A MARRIED COUPLE

The article is devoted to the analysis of the consistency of role expectations and claims in marriage and their relationship with emotional relationships in a married couple. The analysis of modern scientific ideas about the role expectations and claims of the spouses, the role of emotional relationships in the formation of a favorable psychological climate in the family is carried out. A description of the conducted experimental study of the relationship between the role expectations and claims of the spouses and such factors of emotional relations in the family as understanding, emotional attraction and authority is given.

Keywords: family, role, role expectations, consistency, psychological climate, understanding, emotional attraction.

SOCIAL AND ORGANIZATIONAL PSYCHOLOGY PSIHOLOGIE SOCIALĂ ȘI ORGANIZAȚIONALĂ

CASE STUDY ON THE INFLUENCE OF THE FAMILY ENVIRONMENT ON AGGRESSIVE BEHAVIOR AMONG ADOLESCENTS

Vlad Ovidiu CIOACĂ,

România

Aggression is a very topical subject, considering the extent of the phenomenon, translated into sociology and legal sciences through concepts such as delinquency and criminality, but also the consequences that antisocial behaviors have on the aggressor, on the aggrieved and on society in general. its whole. However, unlike the aforementioned scientific branches, the psychological approach to aggression emphasizes individual and group variables that influence or determine the emergence of aggressive tendencies and behaviors. The general, high-level

hypothesis of the present article is that the family environment influences the development of aggression. More concretely, the optimal functioning of the family contributes to the development of the control of aggression, reciprocally the syncopes appearing in the way the family fulfills its functions is associated with deficiencies in terms of the control of aggressive tendencies. Of course, even if we can anticipate a causal relationship between the mentioned variables, and the theoretical models allow us to do so, they will not be able to be demonstrated by our research. What we aim to do is identify correlations and predictors between family functioning/parental attachment (independent variables) and aggression control ability (dependent variable). In this article we will present the results of a survey based on a questionnaire carried out on 200 high school students from Craiova, Romania, which aimed to analyze how the psychosocial climate in the family of origin influences the development and manifestation of aggressive behavior in adolescence.

Keywords: aggressive behavior, adolescents, family environment

STUDIU DE CAZ PRIVIND INFLUENȚA MEDIULUI FAMILIAL ASUPRA COMPORTAMENTULUI AGRESIV ÎN RÂNDUL ADOLESCENȚILOR

Agresiunea este un subiect de mare actualitate, având în vedere amploarea fenomenului, tradus în sociologie și științe juridice prin concepte precum delinvența și criminalitatea, dar și consecințele pe care comportamentele antisociale le au asupra agresorului, asupra agresatului și asupra societății în general. Întregul ei. Totuși, spre deosebire de ramurile științifice menționate mai sus, abordarea psihologică a agresiunii pune accent pe variabile individuale și de grup care influențează sau determină apariția tendințelor și comportamentelor agresive. Ipoteza generală, la nivel înalt, a prezentului articol este că mediul familial influențează dezvoltarea agresiunii. Mai concret, functionarea optima a familiei contribuie la dezvoltarea controlului agresivității, reciproc sincopile aparute în modul în care familia își indeplinește funcțiile este asociată cu deficiențe în ceea ce privește controlul tendințelor agresive. Desigur, chiar dacă putem anticipa o relație cauzală între variabilele menționate, iar modelele teoretice ne permit acest lucru, ele nu vor putea fi demonstrate de cercetările noastre. Ceea ce ne propunem este să identificăm corelații și predictorii între funcționarea familiei/atașamentul parental (variabile independente) și capacitatea de control al agresiunii (variabilă dependentă). În acest articol vom prezenta rezultatele unui sondaj bazat pe un chestionar realizat pe 200 de liceeni din Craiova, România, care a avut ca scop analizarea modului în care climatul psihosocial din familia de origine influențează dezvoltarea și manifestarea comportamentului agresiv în adolescență. .

Cuvinte-cheie: comportament agresiv, adolescenți, mediu familial.

EXECUTIVE FUNCTIONS IN NURSING: A COMPARATIVE STUDY AMONG NURSES AND TEACHERS

Jorge COSTA, Isabel SANTOS, Ana TORRES

Portugal

Several studies have revealed that nurses and teachers are professions with higher risk to development of mental health disorders, namely depression and occupational stress. Mood disorders and occupational stress have also been associated with impaired of executive cognitive function, which allow us to solve novel problems, planning and generating strategies for complex actions. All these skills are important to purposeful and goal-directed behavior as determinants dimensions in successful work performance. The aim of this study was to verify the integrity of these cognitive abilities among emotionally and mentally demanding jobs, such as nurses and teachers. With a sample of 93 nurses (mean age 40.3 years, 30 % male and 70% female) and 100 teachers (mean age 38.9 years, 30% male and 70 % female), it was administered the Halstead Category Test (neuropsychological measure that assess multiple domains of non-verbal abstract reasoning) and the Tower of Hanoi, (neuropsychological measure that assess the abilities of problem-solving and planning). The analysis of the results, showed that nurses have a higher impairment of abstract reasoning ($t(9,28) = 1.98; p = .048$) and planning ($t(1,48) = 4.86; p = .00$).

Keywords: *mental health disorders, occupational stress, nurses, teachers.*

FUNCTIILE EXECUTIVE ÎN NURSING:

STUDIU COMPARATIV ÎNTRE ASISTENTE ȘI PROFESORI

Mai multe studii au relevat faptul că asistentele și profesorii sunt profesii cu risc mai mare de a dezvolta tulburări de sănătate mintală, și anume depresia și stresul profesional. Tulburările de dispoziție și stresul profesional au fost, de asemenea, asociate cu afectarea funcției cognitive executive, ceea ce ne permite să rezolvăm probleme noi, planificând și generând strategii pentru acțiuni complexe. Toate aceste abilități sunt importante pentru comportamentul intenționat și direcționat către obiective ca dimensiuni determinate în performanța de succes a muncii. Scopul acestui studiu a fost de a verifica integritatea acestor abilități cognitive în rândul locurilor de muncă solicitante din punct de vedere emoțional și mental, cum ar fi asistentele și profesorii. Cu un eșantion de 93 de asistente (vârsta medie 40,3 ani, 30% bărbați și 70% femei) și 100 de cadre didactice (vârsta medie 38,9 ani, 30% bărbați și 70% femei), i s-a administrat Testul de Categoria Halstead (măsură neuropsihologică care evaluează domenii multiple ale raționamentului abstract non-verbal) și Turnul din Hanoi (măsură neuropsihologică care evaluează abilitățile de rezolvare a problemelor și de planificare). Analiza rezultatelor, a arătat că asistentele au o afectare mai mare a raționamentului abstract ($t(9,28) = 1,98; p = .048$) și a planificării ($t(1,48) = 4,86; p = .00$).

Cuvinte cheie: *tulburări de sănătate mintală, stres ocupațional, asistente medicale, profesori.*

ASPECTE COMPARATIVE ALE SATISFACȚIEI CONJUGALE LA CUPLURILE CĂSĂTORITE: STUDIU EMPIRIC

Cristina DOLINSCHI

Republica Moldova

În prezent, tot mai multe cupluri se confruntă cu diverse probleme intradiadice și încearcă să îmbunătățească cu orice preț calitatea relațiilor. În domeniul de cercetare a relațiilor de cuplu observăm o tendință semnificativă de a identifica și de a studia factorii care pot perturba funcționarea unui cuplu marital. Articolul de față reflectă rezultatele unui demers experimental ce vizează satisfacția conjugală, unul dintre indicatorii de bază ai calității relațiilor de cuplu.

Cuvinte-cheie: cuplu marital, satisfacție conjugală, durata relației, diferențe gender.

COMPARATIVE ASPECTS OF MARITAL SATISFACTION: AN EMPIRICAL STUDY

Nowadays, more and more couples face various intradyadic problems and try at any cost to improve the quality of relationships. In the research field of couple relations we observe a significant tendency to identify and study the factors that can disrupt the functioning of a marital couple. The present article reflects the results of an experimental approach aimed at marital satisfaction, one of the basic indicators of the quality of couple relationships.

Keywords: marital couple, marital satisfaction, relationship duration, gender differences.

ACTIVITATEA PSIHOLOGULUI CA OBIECT DE REPREZENTARE SOCIALĂ (câteva particularități din mediul educațional)

Olga GUȚU

Republica Moldova

Utilitatea serviciilor psihologice se argumentează prin acțiunile întreprinse de psihologul școlar în suportul oferit beneficiarilor săi. Existența echilibrului între serviciile psihologice oferite și asigurarea unui proces educațional complet creează premise pentru o dezvoltare armonioasă a personalității elevului. Imaginile create în jurul activității psihologului școlar formează percepții pozitive ori negative, constituind elementele unei reprezentări sociale, în centrul căreia se află obiectul social al reprezentării, și anume – psihologul școlar și serviciile psihologice oferite de acesta. Prin acest articol ne propunem să evidențiem particularitățile generale ale psihologului școlar ca obiect social de reprezentare, argumentând existența unui obiect social de reprezentare a psihologului școlar și a serviciilor psihologice din sistemul de învățământ prin raportarea acestuia la criteriile de referință.

Cuvinte-cheie: obiect social, psiholog școlar, asistență psihologică, reprezentare socială.

THE PSYCHOLOGIST'S ACTIVITY AS AN OBJECT OF SOCIAL REPRESENTATION (*some findings from the educational environment*)

The usefulness of psychological services is argued by the actions undertaken by the school psychologist in the support offered to its beneficiaries. The existence of

balance between the offered psychological services and the provision of a complete educational process creates premises for a harmonious development of the student's personality. The images created around the activity of the school psychologist form positive or negative perceptions, constituting the elements of a social representation, at the centre of which is the social object of the representation, namely – the school psychologist and the psychological services offered by him. Through this article we aim to highlight the general particularities of the school psychologist as a social object of representation, arguing the existence of a social object of representation of the school psychologist and the psychological services in the education system by relating it to the reference criteria.

Keywords: *social subject, school psychologist, psychological assistance, social representation.*

MANIFESTAREA STRESULUI LA SPECIALIȘTII CONTABILI

Ina MORARU, Ina MORARI

Republica Moldova

Stresul ocupațional, cu care se confruntă persoanele în domeniul prestării de servicii, este o problema aproape de neevitat. În pofida dezvoltărilor teoretice sau practic aplicative abordate de specialiștii din diverse domenii de-a lungul timpului, problematica stresului oferă în continuare, poate azi mai mult decât altădată, posibilitatea și necesitatea unor noi deschideri analitice și investigative care să conducă spre un control mai eficient al acestuia. Efectele stresului sunt resimțite de către profesioniști; acestea afectează în mod direct nevoile lor de bază, ei devenind mai puțin eficienți în îndeplinirea muncii zilnice, mai ales în domeniul prestărilor serviciilor de contabilitate, considerat a fi un sector care implică un potențial de stres organizațional ridicat. Pornind de la ideea că stresul a devenit o trăsătură dominantă a societății moderne prezentul studiu teoretico-empiric își propune identificarea profilului de personalitate și impactul stresului la locul de muncă pentru angajații din organizațiile din sectorul serviciilor de contabilitate.

Cuvinte-cheie: *stres, stres ocupațional, emotivitate, psiastenie, depresie, paranoie etc.*

MANIFESTATION OF STRESS IN ACCOUNTING SPECIALISTS

The study of occupational stress is an almost unavoidable problem faced by people in the field of service provision. Despite the theoretical or practically applied developments approached by specialists from various fields over time, the problem of stress still offers, perhaps today more than ever, the possibility and the need for new analytical and investigative openings that lead to a more effective control of it. The effects of stress are felt by professionals, it directly affects their basic needs, they become less efficient in performing their daily work, especially in the field of accounting services, considered to be a sector that involves a potential for high organizational stress. Starting from the idea that stress has become a dominant feature of modern society, the theoretical-empirical study aims to identify the personality profile and the impact of stress at work for employees working for

organizations in the accounting service sector.

Keywords: *stress, occupational stress, motivation, emotionality, psychasthenia, depression, paranoia.*

CADRUL FORMATIV DE FACILITARE A ADAPTĂRII PSIHOsocIALE LA VÂRSTA ADOLESCENȚEI

Oxana PALADI

Republica Moldova

În articol este descris cadrul formativ de facilitare a adaptării psihosociale la vârsta adolescenței, prin valorile experimentale comparate la etapele de test-retest, în cadrul experimentului formativ, pentru adaptarea psihosocială, adaptabilitatea psihosocială și componentele: acceptare de sine, acceptarea celorlalți, confort emoțional, internalitate, tendințe de dominare. Se prezintă scopul programului formativ „Facilitarea adaptării psihosociale a adolescentului”, descrierea eșantionului, modul de selectare a adolescenților pentru grupul experimental și grupul de control, precum și unele detalii cu privire la ședințele realizate în cadrul trainingului (perioada, durata). Rezultatele incluse în lucrare demonstrează că aplicarea acțiunilor organizate în scopul facilitării și accelerării adaptării psihosociale a personalității adolescentului au adus la majorarea indicilor medii obținuți pentru adaptarea psihosocială și adaptabilitatea psihosocială, în grupul experimental, ceea ce a făcut să deducem confirmarea ipotezei, conform căreia am presupus că aplicând programe de intervenție psihologică poate fi facilitată adaptarea psihosocială la vârsta adolescenței. Astfel, constatăm impactul pozitiv al programului cercetării asupra factorilor care reliefează dimensiunile: motivațională și valorică, a controlului, metacognitivă, emoțional-reglatorie, de evaluare și autoevaluare.

Cuvinte-cheie: *adaptare psihosocială, adaptabilitate psihosocială, experiment formativ, program de intervenție psihologică, facilitarea adaptării psihosociale, vârsta adolescenței.*

TRAINING FRAMEWORK FOR FACILITATING PSYCHOSOCIAL ADAPTATION IN ADOLESCENCE

The article describes the formative framework for facilitating psychosocial adaptation in adolescence, through the experimental values compared at the test-retest stages, within the formative experiment, for psychosocial adaptation, psychosocial adaptability and the components: self-acceptance, acceptance of others, emotional comfort, internality, dominance tendencies. There is presented the purpose of the training program "Facilitating psychosocial adaptation in adolescents", the description of the sample, the method of selecting the adolescents for the experimental group and the control group, as well as some details with reference to the sessions held during the training (period, duration). The results included in the paper demonstrate that the application of actions organized in order to facilitate and accelerate psychosocial adaptation of adolescent's personality led to an increase in the average indices obtained for psychosocial adaptation and psychosocial adaptability, in the experimental group, which allowed us to deduce

the confirmation of the hypothesis according to which we assumed that applying psychological intervention programs can facilitate psychosocial adaptation at the age of adolescence. Thus, we ascertain the positive impact of the research program on the factors that highlight the dimensions: motivational and value, control, metacognitive, emotional-regulatory, evaluation and self-evaluation.

Keywords: *psychosocial adaptation, psychosocial adaptability, formative experiment, psychological intervention program, facilitation of psychosocial adaptation, adolescence.*

PROFILUL PROFESIONAL DE PERSONALITATE AL STUDENȚILOR DIN PERSPECTIVA NIVELULUI DE DEZVOLTARE

A INTELIGENȚEI SOCIALE

Oxana PALADI, Maxim ILICIEV

Republica Moldova

În prezent, instituțiile de învățământ oferă o multitudine de posibilități de a obține diverse cunoștințe de natură profesională, fără a se concentra pe probleme serioase de interacțiune (în cazul studenților). În condițiile actualului mediu social în continuă schimbare, fiecare își dorește să găsească un loc potrivit în cadrul societății căreia îi aparține, un loc în care să-și poată demonstra potențialul și unde acesta să fie exploatat, unde se va simți apreciat și în siguranță, unde își va putea continua evoluția psihosocială, plină de satisfacții personale. Astfel, ne-am propus să cercetăm studenții din învățământul superior, din perspectiva relației dintre profilul profesional de personalitate și nivelul de dezvoltare a inteligenței sociale, fapt ce ne-a permis să dezvoltăm un model explicativ al raportului dat.

Cuvinte-cheie: *intelență socială, personalitate, profil profesional de personalitate, model explicativ, studenți, mediu social, mediu profesional.*

THE PROFESSIONAL PERSONALITY PROFILE OF STUDENTS FROM THE PERSPECTIVE OF THE LEVEL OF DEVELOPMENT OF SOCIAL INTELLIGENCE

Currently, educational institutions offer a multitude of possibilities to obtain various knowledge of a professional nature, without focusing on serious problems of interaction in the case of the majority of students. In the conditions of today's ever-changing social environment, everyone wants to find a suitable place within the society to which he belongs, a place where he can demonstrate and where his potential will be exploited, where he will feel appreciated and safe, where his will be able to continue psychosocial evolution, full of personal rewards. Thus, we set out to research higher education students, from the perspective of the relationship between the professional personality profile and the level of development of social intelligence, a fact that allowed us to develop an explanatory model of the given ratio.

Keywords: *social intelligence, personality, professional personality profile, explanatory model, students, social environment, professional environment.*

DIMENSIUNI SOCIALE ȘI PSIHOLOGICE ALE FENOMENULUI MIGRAȚIEI

Viorica PAPUC-POMANA, Valentina LUNGU

Republica Moldova

Republica Moldova se află în topul țărilor afectate semnificativ de fenomenul migrației economice. Pe parcursul anilor migrația a adus multiple beneficii populației țării, dar și diverse provocări de ordin economic, social și psihologic. De exemplu, pentru instituția familiei aceasta are implicații sociale mai mult negative, printr-o dublă influență: asupra dimensiunii maritale a familiei (transformarea rolurilor de gen, înstrăinarea soților ori soțiilor plecați peste hotare etc.); asupra dimensiunii parentale a familiei (socializarea defectuoasă a copiilor, maturizarea precoce/ asumarea prematură a rolurilor de adult, comunicarea problematică cu părintele plecat).

Dimensiunea psihologică vizează starea psihoemoțională a femeilor și bărbaților reveniți de la munca de peste hotare, a copiilor acestora ș.a. În baza mai multor studii de caz, realizate în cadrul serviciilor de asistență psihologică, s-a constatat că multe femei migrante, revenind acasă, suferă de depresie, anxietate, stres. În pofida contribuțiilor semnificative la bunăstarea familiilor, revenind acasă, acestea se simt rupte de context, înstrăinate de familii (în special de copii), cu simțul culpabilității pentru problemele cu care se confruntă familia.

În perioada migrației, femeile au cunoscut un stil diferit de trai, o altă cultură, au adoptat valorile și comportamentele existente în țările de destinație și în mediile sociale, diferite de cele existente în Moldova. Toate aceste experiențe au avut un impact considerabil asupra femeilor; în rezultat, viața și percepțiile asupra multor aspecte s-au schimbat. La întoarcerea în țară, femeile se confruntă cu aceleași probleme, iar puține ar accepta să se întoarcă la modul anterior de viață. Considerăm că implicarea femeilor revenite din migrație în programe de reabilitare în conexiune cu componente de dezvoltare personală pot contribui la îmbunătățirea stării psihoemoționale și, respectiv, a calității vieții acestora.

Cuvinte-cheie: migrație, dimensiune psihologică, dimensiune socială, femei, bărbați, depresie, anxietate, stres, dezvoltare personală.

SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL DIMENSIONS OF THE PHENOMENON OF MIGRATION

The Republic of Moldova is in the top of the countries significantly affected by the phenomenon of economic migration. Over the years, migration has brought multiple benefits to the country's population, but also various economic, social and psychological challenges. For example, for the institution of the family, this has more negative social implications, through a double influence: on the marital dimension of the family (transformation of gender roles, estrangement of husbands or wives who have gone abroad, etc.); on the parental dimension of the family (defective socialization of children, early maturation/premature assumption of adult roles, problematic communication with the parent abroad).

The psychological dimension concerns at the psycho-emotional state of women and men returned from working abroad, their children, etc. Based on several case studies, carried out within psychological assistance services, it was found that many migrant women, returning home, suffer from depression, anxiety, stress. Despite significant contributions to the well-being of families, returning home, they feel disconnected from the context, estranged from families (especially children), with a sense of guilt for the problems the family faces.

During the period of migration, women experienced a different lifestyle, a different culture, adopted the values and behaviors existing in the countries of destination and social environments, different from those existing in Moldova. All these experiences had a considerable impact on women, as a result their lives and perceptions on many aspects changed. Upon returning to the country, women face the same problems, and few would accept to return to their previous way of life. We believe that the involvement of women returned from migration in rehabilitation programs in connection with personal development components can contribute to improving their psycho-emotional state and, respectively, their quality of life.

Keywords: *migration, psychological dimension, social dimension, women, men, depression, anxiety, stress, personal development.*

POTRIVIREA DINTRE PERSONALITATE ȘI ORGANIZAȚIE

Elena SUMAN

Republica Moldova

Această lucrare abordează o perspectivă nouă pentru organizațiile din Republica Moldova referitor la modul de gestionare eficientă a angajaților prin potrivirea personalitate-organizație (P-O), care constituie un factor crucial în determinarea performanței organizaționale. Această potrivire este un proces clar de management care măsoară cu succes condiția ideală și situația actuală a procesului de recrutare și selecție de personal, precum și dezvoltarea unui atașament sigur între angajat și organizație. Totodată, va fi capabilă să elaboreze un plan de acțiune pentru a reduce decalajul și a îmbunătăți potrivirea P-O a angajaților prin programe de instruire și dezvoltare. După cum arată studiile, angajații tind să lucreze într-un mediu în care simt că trăsăturile lor de personalitate, propriile valori, abilități, cunoștințele pe care ei le dețin sunt în concordanță și compatibile cu valorile organizației și că, respectiv, angajatul va îndeplini în mod satisfăcător cerințele postului de muncă. Așadar, rolul liderului va fi critic și conștient de acest fapt și va lua în considerare capacitățile angajaților în timp ce elaborează fișele de post ale viitorilor angajați.

Cuvinte-cheie: *potrivire organizație-post de muncă, cultură organizațională, proces de recrutare și selecție, compatibilitate în muncă.*

THE MATCH BETWEEN PERSONALITY AND THE ORGANIZATION

This paper addresses a new perspective for organizations in the Republic of Moldova, regarding how to effectively manage employees through personality-organization (P-O) matching, which is a crucial factor in determining the performance of an organization. This matching is a clear management process that successfully measures the ideal condition and the current situation of the recruitment and selection process, as well as the development of a secure attachment between the employee and the organization. Organization will also be able to develop an action plan to close the gap and improve the P-O fit of employees through training and development programs. As studies show, employees tend to work in an environment where they feel that their personality traits, their own values, skills, knowledge they possess are consistent and compatible with the organization's values, and the employee will accordingly perform satisfactory job requirements. So the role of the leader here will be critical and aware of this fact, and will consider the capabilities of the employees while developing the job descriptions of the future employees.

Keywords: *person organization-job-match, organizational culture, recruitment and selection process, work compatibility.*

RELATIA DINTRE TIPUL DE ATAŞAMENT ŞI SATISFACTIA MARITALĂ LA TINERELE CUPLURI

Viorica ŞAITAN

Republica Moldova

Elena BRUMĂ

România

Cercetarea privind tipurile de ataşament şi satisfacţia maritală la tinerele familii este actuală, întrucât fiecare cuplu tinde să-şi menţină o relaţie cât mai durabilă şi armonioasă pe parcursul întregii vieţi. Cunoaşterea propriilor tipare de comportament, în special pe plan afectiv în raport cu ceilalţi, dar şi a modelelor de comportament ale partenerului din cuplu, contribuie la o înţelegere reciprocă mai bună, la creşterea empatiei, tratarea cu grija şi atenţie a nevoilor celuilalt şi în final determină creşterea mulţumirii faţă de relaţia romantică în care persoana este implicată. Din aceste considerente ne propunem să determinăm şi să analizăm relaţia dintre tipurile de ataşament şi satisfacţia maritală la 50 de cupluri din Republica Moldova.

Cuvinte-cheie: *tip de ataşament, ataşament sigur, ataşament anxios-evitant, ataşament anxios-rezistent, ataşament ambivalent, ataşament dezorganizat, satisfacţie în cuplu.*

THE RELATIONSHIP BETWEEN ATTACHMENT TYPE AND MARITAL SATISFACTION IN YOUNG COUPLES

This researching is important if we look at the types of attachment and marital satisfaction in young couples, as each couple tends to maintain a relationship as lasting and harmonious as possible throughout life. Knowing your own patterns of behavior, especially emotionally in relation with other people, but also the behavior

patterns of the partner in the couple, contributes to a better mutual understanding, at increasing empathy, treating with care and attention the needs of your partner and ultimately it increases the satisfaction in the romantic relationship. From this considerations we offer to determine and to analyze the relationship between the types of attachment and marital satisfaction at 50 couples from Republic of Moldova.

Keywords: *type of attachment, secure attachment, avoidant anxious attachment, resistant anxious attachment, ambivalent attachment, disorganized attachment, couple satisfaction.*

SOCIAL ANXIETY FACTORS: PSYCHOLOGICAL AND EDUCATIONAL MECHANISMS OF REGULATION

Natalia TOMA

Republic of Moldova

In this article, the problem of social anxiety is addressed in the context of current challenges: political, economic, pandemic, social, military, etc. In the analytical part, the concept of anxiety is analyzed from different perspectives and an attempt is made to define the concept of social anxiety. The internal and external factors that cause anxiety are extensively analyzed, with the focus being on psychological and social/external factors. At the same time, the forms and levels of anxiety manifestation are highlighted, and also are presented data of a situational survey of different social groups regarding their reaction to the challenges of contemporary world.

Keywords: *anxiety, stress, fear, danger, situational anxiety, social anxiety, personality traits.*

FACTORII ANXIETĂȚII SOCIALE: MECANISME PSIHOLOGICE ȘI EDUCAȚIONALE DE REGLARE

În articolul dat se abordează problema anxietății sociale în condițiile provocărilor actuale: politice, economice, pandemice, sociale, militare etc. În partea analitică se analizează conceptul de anxietate din diferite perspective și se încearcă definirea conceptului de anxietate socială. Pe larg se analizează factorii interni și externi ce provoacă anxietatea, accentul fiind pus pe factorii psihologici și cei sociali/ externi. Totodată sunt evidențiate formele și nivelurile de manifestare a anxietății, dar și prezentate date a unui sondaj situațional a diferitor grupuri sociale privind reacția lor la provocările lumii contemporane.

Cuvinte-cheie: *anxietate, stres, frică, pericol, anxietate situațională, anxietate socială, trăsături de personalitate.*

RELAȚIA DINTRE CLIMATUL ORGANIZAȚIONAL ȘI SATISFAȚIA ÎN MUNCĂ LA ANGAJAȚII DE DIFERITE CATEGORII PROFESIONALE

Dorina VASILACHE

Republica Moldova

Mihai Claudiu SUSANU

România

Angajații reprezintă coloana vertebrală sau elementul central al succesului oricărei organizații. Putem vorbi de un echilibru dinamic și în perpetuă mișcare unde angajatorul trebuie cu pricepere și dedicare să îl medieze în mod constant. Astfel, atât angajatul, cât și angajatorul pentru care lucrează, trebuie să depună eforturi pentru creșterea reciprocă, pentru progres. O organizație este echilibrată numai dacă angajații săi nu sunt deloc preocupați de căutarea unui alt loc de muncă, sunt axați pe performanța maximă în cadrul organizației și sunt motivați pentru creșterea rolului lor personal în cadrul organizației. Acest deziderat se obține atunci când managerii alocă cât mai multe resurse pentru a le crea climat favorabil și satisfacție profesională garantată.

***Cuvinte-cheie:** satisfacție în muncă, climat organizațional, relații interpersonale, motivație, suport organizațional, conducere, performanță, strategii de dezvoltare.*

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE ORGANIZATIONAL CLIMATE AND JOB SATISFACTION IN EMPLOYEES OF DIFFERENT PROFESSIONAL CATEGORIES

Employees are the backbone or core of any organization's success. We can talk about a dynamic and perpetually moving balance where the employer must constantly mediate it with skill and dedication. Thus, both the employee and the employer for whom they work must strive for mutual growth, for progress. An organization is balanced only if its employees, not at all concerned with looking for another job, are focused on maximum performance within the organization and are motivated to increase their personal role within the organization. This desired is achieved when managers allocate as many resources as possible to create a favorable climate and guaranteed professional satisfaction.

***Keywords:** job satisfaction, organizational climate, interpersonal relationships, motivation, organizational support, leadership, performance, development strategies.*

STĂRILE EMOȚIONALE (DEPRESIE, ANXIETATE ȘI STRES) ȘI CORELAȚIA CU VITEZA ȘI RESPECTAREA REGULILOR ÎN ACTIVITATEA DE CONDUCERE A AUTOMOBILULUI

Anamaria Nicoleta VLADU

România

Cercetarea de față vine pe o nevoie acută a societății actuale de a implementa politici de siguranță rutieră bazate pe cercetare științifică. În studiile recente din literatura de specialitate este relevat faptul că factorul uman este aproape în totalitate

responsabil pentru producerea accidentelor rutiere (cca 85% din cazuri, conform Rothengatter și Huguenin, 2004). Am verificat corelația dintre stările emoționale (depresie, anxietate, stres) și variabilele viteză, respectarea regulii celor două secunde.

***Cuvinte-cheie:** depresie, anxietate, stres, performanță la volan, comportament la volan, respectarea regulilor, activitatea de conducere a automobilului.*

EMOTIONAL STATES (DEPRESSION, ANXIETY, STRESS) AND THE CORRELATION WITH SPEED AND COMPLIANCE IN DRIVING ACTIVITY

The present research comes on an acute need of today's society to implement road safety policies based on scientific research. Recent studies in the literature reveal that the human factor is almost entirely responsible for the occurrence of road accidents (about 85% of cases, according to Rothengatter and Huguenin, 2004). We checked the correlation between emotional states (depression, anxiety, stress) and the variables speed, compliance with the two-second rule.

***Keywords:** depression, anxiety, stress, driving performance, driving behavior, compliance, the driving of the car ability.*

МЕТОДИКИ АРТ-РАЗВИТИЯ В ГРАЖДАНСКОМ ОБРАЗОВАНИИ *Ирина БОНДАРЕВСКАЯ*

Украина

Статья посвящена описанию методик арт-развития в контексте психологической адаптации мигрантов. Описаны инструкции к применению методик Лотос-коллаж, Рука желаний, Руки взаимности. Интеграция мигрантов в принимающие сообщества является одной из наиболее важных тем в гражданском образовании. Группы психологической поддержки могут послужить профилактикой глубоких депрессивных состояний и повысить эмоциональную адаптивность. Как следствие, высококвалифицированные мигранты могут гораздо более эффективно вносить свой вклад в развитие принимающих сообществ, реализуя свои навыки.

***Ключевые слова:** гражданское образование, мигранты, интеграция мигрантов, психологическая адаптация, психологическая поддержка, арт-развитие, методики.*

ART-DEVELOPMENT TECHNIQUES IN CITIZENSHIP EDUCATION

The paper deals with description of art-development techniques in the context of psychological adaptation of migrants. Instructions to art-development techniques Lotus-collage, Wish hand, Hands of reciprocity are described. Integration of migrants in accepting communities and societies is one of the most important topics in citizenship education. Groups of psychological support can serve for prophylaxis of deep depressive states and enhance emotional adaptability. Consequently, highly qualified migrants are able to contribute much more effectively in development of accepting communities by realizing their skills.

***Keywords:** citizenship education, migrants, integration of migrants, psychological adaptation, psychological support, art-development, techniques.*

**CONSILIEREA PARENTALĂ – STRATEGIE DE DEZVOLTARE A
COMPETENȚEI PENTRU MODUL SĂNĂTOS DE VIAȚĂ LA COPII**

Mihaela BLÎNDUL

Republica Moldova

Consilierea este un proces complex ce cuprinde o arie largă de intervenții care impun o pregătire profesională de specialitate. Termenul „consiliere” descrie relația interumană de ajutor dintre o persoană specializată, consilierul, și o altă persoană care solicită asistență de specialitate, clientul. Relația dintre consilier și persoana consiliată este una de alianță, de participare și colaborare reciprocă. În acest sens, consilierea poate fi abordată ca fiind o formă de dezvoltare a competenței pentru modul sănătos de viață la copii prin intermediul părinților, deoarece în societatea actuală tot mai mult apare necesitatea consilierii părinților în vederea educației pentru sănătate. Consilierea parentală este un demers educațional-formativ specific: sarcina esențială a consilierului nu se reduce doar la actul de a instrui, ci, mai degrabă, la cel de a sprijini părinții pentru ca ei să se ajute independent în adoptarea unui mod de viață sănătos pentru a-l transmite ulterior acestuia generațiilor viitoare, deoarece formarea personalității copilului este un proces continuu și de durată, iar rolul primordial îl are familia, punând bazele unui comportament pro-sănătate, unui stil de viață sănătos prin propriul exemplu. Or, potrivit cercetătorilor, o competență este un sistem funcțional integrativ ce cuprinde trei componente: cunoștințe, capacități, abilități, ceea ce necesită implementarea acestora în practică și în situații concrete; altfel se rămâne la o „sumă” de cunoștințe, capacități, abilități, caz în care nu poate fi vorba de dezvoltarea competenței.

***Cuvinte-cheie:** consiliere psihopedagogică, consiliere parentală, sănătate, educația pentru sănătate, mod de viață, mod sănătos de viață.*

**THE PARENTAL COUNSELING – COMPETENCE DEVELOPMENT
STRATEGY FOR CHILDREN'S HEALTHY LIFESTYLE**

Counseling is a complex process that includes a wide range of interventions that require specialized professional training. The term counseling describes the inter-human helping relationship between a specialized person, the counselor, and another person who requests specialized assistance, the client. The relationship between the advisor and the advised person is one of alliance, participation and mutual collaboration. In this sense, counseling can be approached as a form of competence development for the healthy way of life in children through parents, because in today's society the need for counseling parents in order to health education is increasingly appearing. Parental counseling being a specific educational-formative approach: the essential task of the counselor is limited to the act of training, but rather to support parents so that they can help themselves independently in adopting a healthy lifestyle and subsequently its transmission to

future generations, because the formation of the child's personality is a continuous and lasting process, and the primary role is played by the family, laying the foundations of a pro-health compartment, a healthy lifestyle through its own example. Or, according to the researchers, a competence is an integrative functional system that includes three components: knowledge, capacities, abilities, which requires their implementation in practice and concrete situations, otherwise it remains a "sum" of knowledge, capacities, abilities, what cannot be said of the development of competence.

Keywords: *psychopedagogical counseling, parental counseling, health, health education, way of life, healthy way of life.*

REFLECȚII ASUPRA ERORILOR ATESTATE ÎN CERCETĂRILE DOCTORANZILOR

Valentina BOTNARI

Republica Moldova

Articolul include cele mai frecvente erori comise la elaborarea tezelor de doctorat de către doctoranzii moderni. Sinteza erorilor tipice incluse în articol s-a realizat în urma analizei opiniilor diverșilor experți ai tezelor de doctorat expuse în diferite contexte de evaluare a acestora. Cunoașterea erorilor în cercetare comise de către doctoranzii predecesori constituie un context de succes pentru actualii doctoranzi.

Cuvinte-cheie: *erori, doctoranzi, teze de doctorat, experți, evaluare, aparat categorial, interconexiune, condiționare.*

REFLECTIONS ON THE ERRORS ATTESTED IN THE RESEARCH OF DOCTORAL STUDENTS

The article includes the most common errors made in writing PhD theses by present-day PhD students. The synthesis of typical errors included in the article was made following the analysis of doctoral theses by various experts and exposed in different contexts of doctoral thesis analysis. Knowing the errors in research committed by the previous generations of PhD students constitutes a successful context for the current PhD students.

Keywords: *errors, doctoral students, doctoral theses, experts, evaluation, categorical apparatus, interconnection, conditioning.*

PERSONALITATEA INDIVIDULUI PRIVITĂ PRIN CORELAȚIA DINTRE CONCEPTELE DE „SOCIALIZARE” ȘI „EDUCAȚIE”

Liliana COMAN

Republica Moldova

În urmă cu un deceniu, doar specialiștii din domeniul sociologiei și psihologiei sociale operau cu conceptul „socializare”, iar pedagogia descria toate mecanismele de formare a personalității prin categoria „educație”. Acum, în numeroase lucrări pedagogice, totul este aranjat cu „exact viceversa”: unii autori, cu entuziasmul „pionierilor”, pur și simplu desființează educația și declară tot ceea ce anterior era

legat de socializare, parcă de dragul unei anumite mode. Ei exclud definițiile familiare și ușor de înțeles în pedagogie, nu adaugă un nou sens științific; unii consideră educația morală și civică ca fiind socializare și încearcă să rezolve cea mai dificilă problemă a schimbării valorilor de viață și a imperativelor morale în societatea noastră prin intermediul socializării; alții, însă, numesc socializare toate influențele spontane, neechipate din punct de vedere pedagogic asupra copilului și, prin urmare, o scot din sfera disciplinei pedagogice.

Cuvinte-cheie: *socializare, educați, proces de socializare a copilului, formarea și dezvoltarea lui, mediu social, formarea caracterului, comportamentului, personalității.*

PERSONALITY OF THE INDIVIDUAL VIEWED THROUGH THE CORRELATION BETWEEN THE CONCEPTS OF „SOCIALIZATION” AND „EDUCATION”

A decade ago, only specialists in the field of sociology and social psychology worked with the concept of „socialization”, and pedagogy described all the mechanisms of personality formation through the category of „education”. Now, in numerous pedagogical works, everything is arranged „exactly vice versa”: some authors, with the enthusiasm of „pioneers”, simply abolish education and declare everything that was previously related to socialization, as if for the sake of a certain fashion, they exclude familiar and easily understood definitions in pedagogy, do not add new scientific meaning; others consider moral and civic education as socialization and try to solve the most difficult problem of changing life values and moral imperatives in our society by means of socialization; but others call socialization all spontaneous, pedagogically unequipped influences on the child and, therefore, remove it from the sphere of pedagogical discipline.

Keywords: *socialization, education, the child's socialization process, his training and development, social environment, character, behavior, personality formation.*

PARTICULARITĂȚI ALE EPUIZĂRII PROFESIONALE A CADRELOR DIDACTICE DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SPECIAL

Nicoleta CROITORIU

România

Frecvența din ce în ce mai mare a persoanelor angajate în câmpul muncii, care suferă de epuizare profesională, justifică atenția acordată acestui fenomen în ultimii ani, atât la nivel științific, cât și la nivelul simțului comun. Considerat a fi *o importantă problemă socială și individuală* (Maslach, 1993), acest fenomen necesită, pe lângă abordarea teoretică, și o serie de cercetări practice realizate pe cadre didactice din învățământul preuniversitar în vederea prevenirii sau reducerii frecvenței și intensității acestui sindrom.

Scopul acestei cercetări rezidă în stabilirea nivelului de epuizare profesională la cadrele didactice care activează în medii educaționale incluzive, identificarea factorilor de risc ai acestui fenomen, studiarea relației de interdependență cu resursele personale și resursele postului, precum și determinarea condițiilor psihologice de diminuare a epuizării profesionale.

La această etapă de cercetare eșantionul a întrunit 70 de cadre didactice din instituții educaționale preuniversitare, care își desfășoară activitatea la ciclurile primar, gimnazial și liceal din municipiul Suceava și din județele Suceava, Iași, Neamț. La constituirea eșantionului prin aplicarea metodei randomizării am urmărit să respectăm principiul diversității teritoriale, selectând instituții din localități urbane și rurale cu subiecți (cadre didactice) care lucrează cu elevi cu CES, din învățământul special.

Analiza răspunsurilor oferite de subiecți arată că cauzele care obosesc emoțional cadrele didactice implicate în activitatea profesională în învățământul special diferă de la un subiect la altul și sunt într-o creștere semnificativă.

Cuvinte-cheie: *epuizare profesională, cadre didactice, elevi, incluziune, învățământ special, educație, subiecți.*

PARTICULARS OF THE PROFESSIONAL EXHAUSTION OF TEACHERS IN SPECIAL EDUCATION

The ever-increasing frequency of people employed in the work field, who suffer from professional burnout, justifies the attention given to this phenomenon in recent years, both at the scientific level and at the level of common sense. Considered to be an important social and individual problem (Maslach, 1993), this phenomenon requires, in addition to the theoretical approach, a series of practical research conducted on pre-university teachers in order to prevent or reduce the frequency and intensity of this syndrome.

The purpose of this research lies in establishing the level of professional burnout among teachers who work in inclusive educational environments, identifying the risk factors of this phenomenon, studying the interdependence relationship with personal resources and job resources, as well as determining the psychological conditions for reducing professional burnout.

At this research stage, the sample consisted of 70 teachers from pre-university educational institutions, who work at the primary, secondary and high school levels in the municipality of Suceava and the counties of Suceava, Iasi, Neamț. In forming the sample by applying the randomization method, we sought to respect the principle of territorial diversity, selecting institutions from urban and rural localities with subjects (teachers) who work with students with CES, from special education.

The analysis of the answers given by the subjects shows that the causes that emotionally tire teachers involved in the professional activity in special education differ from one subject to another and are on a significant increase.

Keywords: *professional burnout, teaching staff, students, inclusion, special education, education, subjects.*

PASSION AND ACADEMIC PERFORMANCE IN HIGHER EDUCATION STUDENTS

*Madalena CRUZ, Cláudia M. SILVA, Ludovina RAMOS,
Ema P. OLIVEIRA & Sandra C. GUIMARÃES*

Portugal

Passion, defined as a strong inclination toward an activity that people like and find important, and in which they invest time and energy on regular basis, seems to be associated to high achievement in different areas. The present study aims to test whether to be passionate by the course area is associated with better performance in higher education students. The investigation involved 495 students, with a mean age of 22.45 years ($SD = 6.93$) from several Portuguese higher education institutions. We used a sociodemographic survey and the Portuguese version of Passion Scale. Participants were grouped into two groups: Passionate ($n = 189$) and Non-Passionate ($n = 306$). A statistically significant difference at the level of the current performance average between the groups was found, with Passionate students presenting higher levels of academic performance. Passionate students tend to achieve higher academic performance, which implies thinking about strategies to increase the passion for the course to be implemented among higher education students.

Keywords: *passion, dualistic model of passion, academic performance, higher education students, passion scale.*

PASIUNEA ȘI PERFORMANȚA ACADEMĂ A STUDENȚILOR DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR

Pasiunea, definită ca o înclinație puternică către o activitate pe care oamenii le place și o consideră importantă și în care investesc timp și energie în mod regulat, pare să fie asociată cu realizări înalte în diferite domenii. Prezentul studiu își propune să testeze dacă a fi pasionat de domeniul de curs este asociat cu o performanță mai bună la studenții din învățământul superior. Ancheta a implicat 495 de studenți, cu o vârstă medie de 22,45 ani ($SD = 6,93$) de la mai multe instituții de învățământ superior portugheze. Am folosit un sondaj socio-demografic și versiunea portugheză a Passion Scale. Participanții au fost grupați în două grupuri: pasionați ($n = 189$) și non-pasionați ($n = 306$). S-a constatat o diferență semnificativă statistic la nivelul mediei actuale de performanță între grupuri, studenții pasionați prezentând niveluri mai ridicate de performanță academică. Studenții pasionați tind să obțină performanțe academice mai mari, ceea ce implică gândirea la strategii de creștere a pasiunii pentru cursul care urmează să fie implementat în rândul studenților din învățământul superior.

Cuvinte-cheie: *pasiune, model dualist al pasiunii, performanță academică, studenți din învățământul superior, scala pasiunii.*

IMPACTUL REȚELELOR DE SOCIALIZARE ASUPRA LIMBAJULUI ELEVILOR ÎN VIZIUNEA CADRELOR DIDACTICE

Cristina DOLINSCHI

Republica Moldova

Dezvoltarea rapidă a tehnologiilor digitale a favorizat crearea unor noi medii de comunicare virtuală, și anume – rețelele de socializare, care, datorită interesului sporit, reprezintă o provocare societală contemporană cu o amprentă puternică asupra dezvoltării copiilor și nemijlocit asupra procesului instructiv-educativ. În articolul de față sunt prezentate rezultatele unui studiu care elucidează viziunile cadrelor didactice cu privire la impactul rețelor de socializare asupra limbajului elevilor, prin evidențierea anumitor riscuri și vulnerabilități, precum și a aspectelor pozitive ce țin de dezvoltarea abilităților lingvistice și comunicative.

Cuvinte-cheie: *elevi, cadre didactice, rețele de socializare, limbaj, comunicare, proces instructiv-educativ.*

THE IMPACT OF SOCIAL NETWORKS ON PUPILS' LANGUAGE IN THE VIEWS OF TEACHERS

The rapid development of digital technologies has favored the creation of new virtual communication environments, namely social networks which, due to the increased interest, represent a contemporary societal challenge with a strong impact on children's development and directly on the instructive-educational process. This article presents the results of a study that elucidates the views of teachers regarding the impact of social networks on pupils' language, by highlighting certain risks and vulnerabilities, as well as the positive aspects related to the development of linguistic and communicative skills.

Keywords: *pupils, teachers, social networks, language, communication, instructional-educational process.*

ATTITUDES TOWARD WRITING IN UNIVERSITY STUDENTS: THE ROLE OF CONFIDENCE AND GOAL ORIENTATION

Isabel FESTAS, Ludovina RAMOS,

José Tomás da SILVA & Maria Paula PAIXÃO

Portugal

A large corpus of empirical evidence suggests a reciprocal relation between writing and motivation. The current study examined the role of confidence (in writing strategies and tasks) and goal orientation in University students' attitudes toward writing. Participants were 286 Portuguese university students ($M = 21.47$ years, $SD = 4.82$) attending higher education institutions located in the Central region of Portugal.

Overall, results from Multiple Regression Model (MRM) showed that confidence in writing strategies is a better predictor of attitudes than mastery goals. Implications for practice and research are discussed.

Keywords: *writing motivation, goal orientation, confidence, writing attitudes.*

ATITUDINI FAȚĂ DE SCRIERE LA STUDENȚII UNIVERSITARI: ROLUL ÎNCREDERII ȘI ORIENTĂRII SPRE SCOP

Un corp mare de dovezi empirice sugerează o relație reciprocă între scriere și motivație. Studiul actual a examinat rolul încrederii (în strategiile și sarcinile de scriere) și orientarea spre scop în atitudinile studenților de la universitate față de scris. Participanții au fost 286 de studenți portughezi ($M = 21,47$ ani, $SD = 4,82$) care frecventează instituții de învățământ superior situate în regiunea centrală a Portugaliei.

În general, rezultatele modelului de regresie multiplă (MRM) au arătat că încrederea în strategiile de scriere este un predictor mai bun al atitudinilor decât obiectivele de stăpânire. Implicațiile pentru practică și cercetare sunt discutate.

Cuvinte-cheie: motivație pentru scris, orientare spre scop, încredere, atitudini de scris.

COMPETENȚA MORALĂ – ABORDĂRI EDUCAȚIONALE

Roxana GHIAȚĂU

România

Conceptul de competență este extrem de utilizat în foarte multe domenii, de la resurse umane la inginerie, arhitectură, stomatologie. În ceea ce privește abordările din sfera socioumanului, îl întâlnim atât la nivelul politicilor curriculare, cât și în teorii pedagogice, sociologice și psihologice. Perspectiva la care ne vom opri în această lucrare este una inedită: vom delimita teoretic conceptul de competență morală, alături de prezentarea unor instrumente și metode care contribuie la măsurarea și dezvoltarea acestui tip de competență. Pentru circumscrierea conceptului vom apela la autori recunoscuți pe plan internațional, care au contribuit și la construcția unor metode de evaluare și îmbunătățire a competențelor morale. Vom evidenția în mod particular abordarea lui Georg Lind, profesor la Universitatea din Konstanz, care a lucrat mai bine de treizeci de ani în direcția definirii și măsurării acestei competențe.

Cuvinte-cheie: competență morală, metoda Konstanz a discuției dilemelor.

MORAL COMPETENCE – EDUCATIONAL APPROACHES

The concept of competence is extremely used in many fields, from human resources to engineering, architecture, dentistry. Regarding the approaches from the socio-human sphere, we meet it both at the level of curricular policies, but also in pedagogical, sociological and psychological theories. The perspective we will focus on in this paper is a novel one: we will theoretically delimit the concept of moral competence, along with the presentation of some tools and methods that contribute to the measurement and development of this type of competence. To circumscribe the concept, we will use theoretical constructs of internationally recognized authors, who also contributed to the construction of methods for evaluating and improving moral skills. We will particularly highlight the approach of Georg Lind, professor at the University of Konstanz, who has worked for more than thirty years to define and measure this competence.

Keywords: moral competence, the Konstanz method of dilemma discussion.

**IMPLEMENTAREA STRATEGIEI DE INTERVENȚIE PSIHOLOGICĂ PRIN
METODE DE RELAXARE ÎN GESTIONAREA NIVELULUI
PERCEPUT DE STRES LA ADOLESCENȚII SPORTIVI
ÎN PERIOADA PRECOMPETIȚIONALĂ**

Aurelia GLAVAN, Alexandra-Cristina NICOLESCU

Republica Moldova

În cadrul acestui studiu au fost identificate caracteristicile psihologice ale sportivilor adolescenți necesare pentru controlul stresului și pentru atingerea performanței sportive, stabilite nivelurile de manifestare a stresului, a anxietății și a stimei de sine la adolescenții sportivi în perioada precompetițională, descrise particularitățile psihologice ale manifestării și gestionării nivelului de stres la adolescenții sportivi. S-a demonstrat științific că nivelul ridicat de stres în perioada precompetițională poate fi diminuat prin implementarea Programului de intervenție psihologică prin tehnici de relaxare pentru diminuarea stresului perceput al sportivilor adolescenți în pregătirea precompetițională. Implementarea strategiei de intervenție psihologică prin metode de relaxare în gestionarea nivelului perceput de stres și anxietate și creșterea nivelului stimei de sine la adolescenții sportivi în perioada precompetițională a favorizat diminuarea stresului perceput.

***Cuvinte-cheie:** stres, intervenție psihologică, tehnici de relaxare, anxietate, stimă de sine, performanță, competiție.*

**REDUCING PERCEIVED STRESS IN COMPETITION TRAINING FOR
ADOLESCENT ATHLETES THROUGH RELAXATION TECHNIQUES
IN THE PRE-COMPETITIONAL PERIOD**

In this study, the psychological characteristics of teenage athletes, necessary to control stress and to achieve sports performance were identified; the levels of stress, anxiety and self-esteem in teenage athletes in the pre-competitive period were established and the psychological characteristics of the manifestation and management of the level of stress in adolescent athletes were described. It has been scientifically proven that the high level of stress in the pre-competitive period can be reduced by implementing the Psychological Intervention Program through relaxation techniques to reduce the perceived stress of teenage athletes in pre-competitive preparation. The implementation of the Psychological Intervention Strategy through relaxation methods in managing the perceived level of stress and anxiety as well as increasing the level of self-esteem in adolescent athletes during the pre-competitive period favored the reduction of perceived stress.

***Keywords:** stress, psychological intervention, relaxation techniques, anxiety, self esteem, performance, competition.*

**BEHAVIORAL EMOTION REGULATION QUESTIONNAIRE (BERQ):
A PRELIMINARY VALIDATION STUDY
OF THE PORTUGUESE VERSION**

**Fernanda GUEDES, Carina GUIMARÃES, Ludovina RAMOS,
Cláudia SILVA, Ema OLIVEIRA & Rosa Marina AFONSO**

Portugal

The present study aimed to translate the Behavioral Emotion Regulation Questionnaire (BERQ) into European Portuguese and to explore its (factor) structure and reliability. The sample consisted of 469 Portuguese higher education students, aged between 18 and 63 years ($M = 21.99$, $SD = 5.978$). A Principal Component Analysis and a Confirmatory Factor Analysis was conducted. The BERQ subscales showed adequate internal consistency values ($\alpha = .72 \sim .91$). The original five-dimensional structure (Seeking Distraction, Withdrawing, Actively Approaching, Seeking Social Support, and Ignoring), each with four items, was confirmed. The results suggest that the Portuguese version of the BERQ is a psychometrically reliable measure of behavioral emotion regulation.

Keywords: *Behavioral Emotion Regulation Questionnaire, emotion regulation, reliability, validation.*

**CHESTIONAR DE REGLARE A EMOȚIILOR COMPORTAMENTALE (CREC):
UN STUDIU PRELIMINAR DE VALIDARE ÎN VERSIUNEA PORTUGEZĂ**

Prezentul studiu și-a propus să traducă Chestionarul de reglementare a emoțiilor comportamentale (CREC) în portugheză europeană și să exploreze structura și fiabilitatea (factorială) a acestuia. Eșantionul a fost format din 469 studenți portughezi de învățământ superior, cu vârste cuprinse între 18 și 63 de ani ($M = 21,99$, $SD = 5,978$). A fost efectuată o analiză a componentelor principale și o analiză factorială de confirmare. Subscalele BERQ au arătat valori de consistență internă adecvate ($\alpha = .72 \sim .91$). Structura originală cinci-dimensională (căutarea distracției, retragerea, abordarea activă, căutarea sprijinului social și ignorarea), fiecare cu patru elemente, a fost confirmată. Rezultatele sugerează că versiunea portugheză a BERQ este o măsură fiabilă din punct de vedere psihometric a reglării emoțiilor comportamentale.

Cuvinte-cheie: *chestionar de reglare a emoțiilor comportamentale, reglare a emoțiilor, fiabilitate, validare.*

**FORMAREA CAPACITĂȚILOR DE AUTOREGLARE A ACTIVITĂȚII
COPILOR CU DIZABILITĂȚI MENTALE**

Emilia LAPOȘINA, Olesia FRUNZE

Republica Moldova

Articolul prezintă argumente privind importanța formării capacităților de autoreglare a activităților și a formării de abilități necesare pentru integrarea socială a copiilor cu *dizabilități mentale*. Abordarea acestui subiect este de o mare actualitate la nivel național și internațional. Aceasta este orientată spre dezvoltarea unor

competențe de comunicare funcționale menite să faciliteze o bună integrare a copilului în medii și contexte diferite. Caracterul interdisciplinar al subiectului abordat acoperă domeniul psihopedagogiei speciale, cu conotații în sfera domeniului educațional și corecțional, a evaluării și intervențiilor, a psihologiei limbajului și comunicării în situații critice de disfuncționalitate a procesului de comunicare.

Cuvinte-cheie: dezvoltare mintală, deficiență, autoreglare, sub control, incluziune, integrare, metode de abordare psihopedagogică, competențe.

TRAINING THE CAPABILITIES OF SELF-REGULATION OF THE ACTIVITY OF CHILDREN WITH MENTAL DISABILITIES

The article presents arguments regarding the importance of training the capacities of self-regulation of activities and the training of skills necessary for the social integration of children with mental disabilities. The approach to this subject is very topical at the national and international level. This is oriented towards the development of functional communication skills aimed at facilitating a good integration of the child in different environments and contexts. The interdisciplinary character of the subject covered covers the field of special psychopedagogy, with connotations in the sphere of educational and correctional field, evaluation and interventions, psychology of language and communication in critical situations of dysfunction of the communication process

Keywords: mental development, deficiency, self-regulation, under control, inclusion, integration, methods of psycho-pedagogical approach, competences.

DIDACTICA FORMĂRII COMPETENȚELOR PROFESIONALE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PROFESIONAL MEDICAL DUAL

Mariana NEGREAN, Svetlana CHEPTANARI, Galina CRECIUN

Republica Moldova

Autorii abordează problema didacticii formării competențelor profesionale a asistenților medicali, instruiți în contextul învățământului dual. În articol sunt prezentate premisele inovațiilor educaționale centrate pe probleme actuale ale învățământului profesional medical prin prisma instruirii asistenților medicali, centrată pe competențe.

Cuvinte-cheie: didactica, competențe profesionale, învățământ dual, învățământ profesional medical.

DIDACTIC OF TRAINING THE PROFESSIONAL SKILLS IN DUAL MEDICAL PROFESSIONAL EDUCATION

The authors address the didactic issue of training the professional skills of medical assistants, trained in the context of dual education. The article presents the premises of educational innovations centered on current problems of professional medical education through the prism of the training of medical assistants, centered on competences.

Keywords: teaching, professional skills, dual education, professional medical education.

CARACTERISTICI ALE NIVELURILOR DE MANIFESTARE A VOINȚEI LA ELEVI

Oxana PALADI, Tatiana LUNGU

Republica Moldova

Articolul relevă rezultatele unui studiu constatativ, realizat pe un eșantion de elevi din instituții de învățământ general din Republica Moldova, care are ca scop evidențierea nivelurilor de manifestare a voinței în funcție de factorii: gen, vârstă și mediul de proveniență. Punctul de pornire în studierea voinței, care reprezintă unul dintre nivelurile cele mai înalte ale reglajului psihic, cel mai complex și mai fragil, sunt cercetările științifice din domeniul psihologiei la nivel național și internațional, care evidențiază tot mai strident necesitatea aprofundării studierii acestui proces. În pofida semnificației sale teoretice și practice, problema privind voința la elevi nu și-a găsit încă justificarea științifică corespunzătoare în spațiul nostru sociocultural, fapt ce argumentează problema de cercetare a demersului investigativ.

Cuvinte-cheie: *voință, autocontrol volitiv, stăpânire de sine, perseverență, încredere în sine, curajul social, inițierea contactelor sociale.*

CHARACTERISTICS OF THE LEVELS OF EXPRESSION OF WILL IN STUDENTS

The article reveals the results of an ascertaining fact-finding study conducted on a student Sample from General Education Institutions of the Republic of Moldova, which aims to highlight the levels of will manifestation depending on the factors: gender, age and environment of origin. The starting point in will's study, which is one of the highest levels of psychic development, the most complex and fragile one, is the scientific research in the field of psychology at a national and international level, which emphasizes more and more stridently the need of deepening the study of this process. Despite its theoretical and practical significance, the problem of the will of the students has not yet found the proper scientific evidence. That is what indicates the research's problems with the investigative approach.

Keywords: *will, volitional self-control, self-control, perseverance, self-confidence, social courage, the initiation of social contacts.*

MEMORIA ȘI ÎNVĂȚAREA

Angela POTÂNG

Republica Moldova

În articol se pune accentul pe rolul memoriei în procesul de învățare la elevi. Importanța memoriei în activitatea cognitivă nu trebuie subestimată, deoarece fără procesele memoriei niciun tip de învățare nu este posibilă. Scopul cercetării date constă în a determina viziunile/opiniile cadrelor didactice, părinților și ale elevilor privind necesitatea antrenării memoriei, relația dintre nivelul de dezvoltare a memoriei și performanța în învățare, factorii stimulativi ai capacităților mnezice ale elevilor. Capacitățile mnezice ale elevului constituie un factor predictor puternic pentru performanța școlară, de aceea e nevoie ca memoria să fie îmbunătățită constant în cadrul activităților didactice.

Cuvinte-cheie: memorie, proces de învățare, elevi, cadre didactice, părinți, asistență psihologică, factori stimulativi ai memoriei.

THE MEMORY AND LEARNING

This article emphasizes the role of memory in the learning process for students. The importance of memory in cognitive activity should not be underestimated, because no type of learning is possible without memory processes. The purpose of this research is to determine the views/opinions of teachers, parents and students regarding the need for memory training, regarding the relationship between the level of memory development and learning performance, regarding the stimulating factors of students' memory capacities. The student's memory capacity is a strong predictor of school performance, therefore memory needs to be constantly improved in teaching activities.

Keywords: memory, learning process, students, teachers, parents, psychological assistance, memory stimulating factors.

EXPERIENȚE DE VALORIFICARE A ÎNVĂȚĂRII TRANSFORMATIVE ÎN ȘCOALA SUPERIOARĂ MODERNĂ

Gabriela REPEȘCO

Republica Moldova

În articolul este tratată o problemă de actualitate axată pe identificarea experiențelor de valorificare a învățării transformative în procesul didactic din școala superioară. Se propun rezultatele științifice ale chestionării cadrelor didactice universitare prin aplicarea unui chestionar (elaborat și validat recent de către autor) în scopul determinării frecvenței implicării/ propulsării educabililor în situații de învățare transformativă.

Cuvinte-cheie: învățare, învățare transformativă, evaluare, chestionare, independență, experiențe, formabil.

EXPERIENCES OF VALIDATING TRANSFORMATIVE LEARNING IN THE MODERN HIGH SCHOOL

The article deals with a topical issue focused on the identification of transformative learning valorization experiences in the didactic process in the higher school. We propose the scientific results of the survey of university teaching staff by applying a questionnaire (recently developed and validated by the author) in order to determine the frequency of involvement/ propulsion of learners in transformative learning situations.

Keywords: learning, transformative learning, assessment, quizzes, independence, formable, experiences.

CERTAIN PECULIARITIES OF MEMORY DEVELOPMENT IN ADULTS: TEACHING TECHNOLOGIES FRAMEWORK

Carolina ȚURCANU

Republic of Moldova

In this article is addressed the problem of developing certain mental processes in adults, emerging from the particularities of their manifestation at a respective age, the emphasis being on the development of memory. It should be noted that the problem is approached from the perspective of valorizing didactic technologies with the most significant formative values for the development of a certain mental process, in the given case of memory. Interactive didactic technologies and, first of all, those specific to this process are proposed.

Keywords: *didactic technologies, mental processes, perception, memory, methods and procedures, adults, non-formal education.*

UNELE PARTICULARITĂȚI DE DEZVOLTARE A MEMORIEI LA ADULȚI: CADRUL TEHNOLOGIILOR DIDACTICE

În articolul dat se abordează problema dezvoltării unor procese psihice la adulți, reieșind din particularitățile manifestării acestora la o vârstă respectivă, accentul fiind pus pe dezvoltarea memoriei. E de menționat că, problema se abordează din perspectiva valorificării tehnologiilor didactice cu cele mai semnificative valențe formative pentru dezvoltarea a unui anumit proces psihic, în cazul dat al memoriei. Se propun tehnologii didactice interactive și, în primul rând, cele specifice acestui proces.

Cuvinte-cheie: *tehnologii didactice, procese psihice, percepție, memorie, metode și procedee, adulți, educația nonformală.*

ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ИЕРАРХИИ МОТИВОВ В УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СОВРЕМЕННЫХ СТУДЕНТОВ ВУЗА

Наталия БРАЙЛЯН

Республика Молдова

Учебная мотивация – это целостный комплекс, объединяющий различные процессы обучения, методы и педагогические средства, побуждающие учащихся к продуктивной познавательной деятельности. Учебная мотивация непосредственно способствует активному усвоению содержания образования, т.е. необходимых человеку знаний, умений и навыков. Процесс формирования способов мотивации происходит в ходе совместной деятельности преподавателей (это учебная мотивация и их отношение к профессиональным обязанностям) и студентов (это учебная мотивация и их внутренняя, самомотивация). Процесс обучения в современном мире требует ряда важных изменений в организации форм и методов преподавания информации студентам. Также существует острая необходимость в использовании новых средств и механизмов воздействия на систему мотивации студентов вузов. Необходимо также внедрять новые мотиваторы обучения с учетом гендерных различий, отдельно для юношей и девушек. Результатом этой деятельности

является построение комплекса психолого-педагогических воздействий на студентов, которые позволят эффективно повысить мотивацию достижения успеха в учебном процессе. Доминирующие потребности и мотивы играют ведущую роль в деятельности человека – в общении, учебной и профессионально-трудовой деятельности, особенно в период формирования личности в студенческом возрасте. В настоящее время происходят глобальные изменения в обществе: техногенность жизни становится высокой, перестраиваются ценности и приоритеты, появляются новые профессии, что приводит к радикальным изменениям в потребностях и мотивах молодежи. Изучение и профилактика трудностей, с которыми сталкивается личность в студенческом возрасте, положительно влияет на построение иерархии потребностей личности, на динамику и развитие собственной мотивационной сферы в целом, способствует формированию и укреплению мотивации достижения успеха как доминанты жизненного стиля.

Ключевые слова: учебная деятельность, мотивация, потребности, мотивация успеха, гендерные различия, самомотивация.

EXPERIMENTAL STUDY OF THE HIERARCHY OF MOTIVES IN THE LEARNING ACTIVITIES OF CONTEMPORARY UNIVERSITY STUDENTS

Learning motivation is a holistic complex that combines different learning processes, methods and pedagogical means to induce students to productive cognitive activity. Learning motivation directly contributes to the active assimilation of educational content, i.e. the knowledge, skills and abilities necessary for an individual. The process of shaping the ways of motivation takes place in the course of joint activity of teachers – it is learning motivation, and their attitude towards professional duties, and on the other hand – students, it is learning motivation and their internal, self-motivation. The learning process in today's world requires a number of important changes in the organization of forms and methods of teaching information to students. There is also an urgent need to use new means and mechanisms to influence the system of motivation of university students. It is also necessary to introduce new motivators for learning, taking into account gender differences, separately for boys and girls. The result of these activities is to build a set of psychological and pedagogical impacts on students, which will effectively increase the motivation to achieve success in the learning process. The dominant needs and motives play a leading role in the activities of a person – in communication, learning and professional and labour activities, especially in the period of personality formation at the student age. Nowadays, there are global changes in society, technogenic nature of life, restructuring of values and priorities, emergence of new professions, which leads to radical changes in the needs and motives of young people. The study and prevention of the difficulties faced by the personality in student age has a positive impact on the construction of personal needs hierarchy, dynamics and development of their own motivational sphere in general, helps them to build and strengthen the motivation to achieve success as a dominant life style.

Keywords: learning activities, motivation, needs, motivation for success, gender differences, self-motivation.

ОПТИМИСТИЧЕСКИЙ СТИЛЬ АТРИБУЦИИ, КАК ФАКТОР ВЫБОРА КОПИНГ – СТРАТЕГИЙ У ПОДРОСТКОВ

Стекла ВЫРТОСУ

Республика Молдова

Оптимистический атрибутивный стиль предполагает объяснение своего поведения и жизненных событий убеждением, что неудачи временны, случайны и имеют определенную причину, тогда как положительные события считаются постоянными, а причиной успеха является сам человек. Это исследование основано на предположении, что оптимистичный стиль атрибуции является важным фактором, способствующим выбору более адаптивных копинг-стратегий у подростков. Формирование позитивного мышления поможет подросткам более эффективно справляться с трудными жизненными ситуациями и стрессами.

Ключевые слова: оптимизм, пессимизм, стиль атрибуции, копинг-стратегия, подростки.

OPTIMISTIC ATRIBUTION STYLE AS A FACTOR IN CHOOSING COPING STRATEGIES IN ADOLESCENTS

The optimistic attributive style supposes the explanation one's behavior and life events by believing that failures are temporary, random, and have a certain reason, while positive events are considered permanent, and the person himself is the cause of success. This study is based on the assumption that an optimistic attribution style is an important factor contributing to the choice of more adaptive coping strategies in adolescents. The formation of positive thinking will help adolescents to cope more effectively with difficult life situations and stresses.

Keywords: optimism, pessimism, attribution style, coping strategy, adolescents.

ТЕОРИЯ РЕЗУЛЬТАНТЫ

Петру ЖЕЛЕСКУ, Марчел ТЕЛЕУКЭ

Республика Молдова

В данной статье, на основе научного анализа, синтеза и обобщения, рассматривается суть основных психологических концепций развития с исторической точки зрения. В данном контексте, предлагается к обсуждению *теория результатанты* (термин наш – Р. Ж., М. Т.), которая приложима не только к человеческому, но и к нечеловеческому миру/ мирах. Поэтому, на наш взгляд, теория результатанты является *универсальной*. В статье приведена формула математического исчисления результатанты (R). Приводятся конкретные и убедительные примеры использования теории результатанты для подготовки олимпийцев по математике.

Ключевые слова: теория, ассоцианизм, бихевиоризм, гештальтизм, психоанализ, биогенетическая теория, социогенетическая теория, теория конвергентности факторов, теория результатанты.

THEORY RESULTS

In this article, on the basis of scientific analysis, synthesis and generalization, the essence of the main psychological concepts of development is considered from a historical point of view. In this context, it is proposed to discuss the resultant theory (our term is R.J., M.T.), which is applicable not only to the human, but also to the non-human worlds. Therefore, in our opinion, the resultant theory is universal. The article provides a formula for the mathematical calculus of the resultant (R). Concrete and convincing examples of the use of the theory of resultants for the preparation of Olympians in mathematics are given.

Keywords: *theory, associationism, behaviorism, gestaltism, psychoanalysis, biogenetic theory, sociogenetic theory, factor convergence theory, resultant theory.*

ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ ГОТОВНОСТЬ К ШКОЛЕ КАК ФАКТОР УСПЕШНОЙ АДАПТАЦИИ ПЕРВОКЛАССНИКА

Жанна РАКУ

Республика Молдова

Статья посвящена обзору исследований по тематике психологической готовности ребенка к школе, а также особенностям адаптации на начальном этапе обучения. Представлены структура и основные показатели, которые характеризуют психологическую готовность к школе, а также методики и тесты которые позволяют ее диагностировать. Отмечены социальные изменения, которые влияют на особенности готовности дошкольника на этапе поступления его в школу. Проанализирована специфика социальной ситуации развития современного первоклассника. Выделено значение готовности ребенка к школе в контексте его полноценной адаптации на начальных этапах обучения.

Ключевые слова: *психологическая готовность, мотивационная готовность, школьная адаптация, первоклассник.*

PSYCHOLOGICAL READINESS FOR SCHOOL AS A FACTOR OF SUCCESSFUL ADAPTATION OF THE FIRST GRADE

The article is devoted to a review of research on the subject of the child readiness for school, and adaptation pupil at the initial stage of education. The main indicators of psychological readiness are well studied in psychology. Tests have been developed that diagnose psychological readiness for school. Social changes are noted that affect the readiness of the older preschooler at the stage of his admission to school. The specificity of the social situation of the development of a modern first-grader is analyzed. The importance of a child's readiness for school in the context of his adaptation at the initial stages of education is highlighted.

Keywords: *psychological readiness, motivational readiness, school adaptation, pupil.*

AUTOAPRECIEREA STĂRII DE SĂNĂTATE, A STĂRIILOR DEPRESIVE ȘI A SENTIMENTULUI DE SINGURĂTATE LA PERSOANELE ADULTE

Doina ERHAN, Ana TARNOVSCHI

Republica Moldova

În prezentul studiu s-a întreprins o analiză comparativă a autoaprecierii stării de sănătate, a stărilor depresive și a sentimentului de singurătate la persoanele adulte în dependență de mediul de trai, gen și statutul marital al subiecților.

Cuvinte-cheie: *autoaprecierea stării de sănătate, diferențe gender, stare depresivă, sentiment de singurătate, adulți, statut marital, mediu de trai.*

SELF-ASSESSMENT OF THE STATE OF HEALTH, DEPRESSIVE STATES AND THE FEELING OF LONELINESS IN ADULTS

In the present study, a comparative analysis of the self-assessment of the state of health, depressive states and the feeling of loneliness in adults was undertaken depending on the living environment, gender and marital status of the subjects.

Keywords: *self-assessment of health status, gender differences, depressive state, feeling of loneliness, adults, marital status, living environment.*

INEGALITĂȚI ÎN DISTRIBUȚIA SARCINILOR FAMILIALE ȘI DE ÎNGRIJIRE A COPILULUI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Aura MUTRUC

Republica Moldova

Familia – inima societății, este fiind cea mai veche formă de organizare semnificând legătura dintre soți și descendenții lor. Actualmente, în Republica Moldova familia își păstrează statutul, fiind la fel de vitală, importantă, valoroasă ca sistem. Odată cu scurgerea timpului, metamorfoză societății, influențele Occidentului au contribuit semnificativ la dezvoltarea și schimbarea familiei în societatea contemporană. Schimbările care au intervenit în interiorul familiei sunt atât de importante, încât și termenul de familie a devenit tot mai ambiguu, tinzând să acopere astăzi realități diferite de cele caracteristice generațiilor precedente. Iar în discursurile politice și științifice întâlnim deseori opinia conform căreia familia este cea mai fidelă posesoare a tradițiilor și a valorilor naționale. Organizarea vieții de familie astfel încât să fie funcțională și evoluția rolurilor feminine și masculine își lasă semnificația amprentă asupra reorganizării familiei contemporane.

Cuvinte-cheie: *familie, roluri în familie, treburi casnice, inechitate, căsătorie, coabitare, atitudine față de căsătorie.*

* This session is organized in collaboration with UNFPA, United Nations Population Fund.

INEQUALITIES IN THE DISTRIBUTION OF FAMILY AND CHILD CARE TASKS IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Family – the heart of society, it being the oldest form of organization signifying the connection between spouses and their descendants. Currently in the Republic of Moldova, the family maintains its status, being as vital, important and valuable as a system. With the passage of time, the metamorphosis of society, the influences of the West have significantly contributed to the desolation and change of the family in contemporary society. The changes that have taken place within the family are so important that the term family has become increasingly ambiguous, tending to cover realities today different from those characteristic of previous generations. Political and scientific discourses, we often come across the opinion that the family is the most faithful possessor of national traditions and values. The organization of family life so that it is functional and the evolution of female and male roles leaves its mark considerably on the reorganization of the contemporary family.

Keywords: *family, family roles, housework, inequity, marriage, cohabitation, attitude towards marriage.*

DIFERENȚE DE GEN PRIVIND PERCEPȚIA CONFLICTULUI MUNCĂ-FAMILIE

Angela POTÂNG, Marina CEBANU

Republica Moldova

Studiul a fost realizat în cadrul programului „Generații și Gen”. Cercetarea de față și-a propus identificarea diferențelor de gen în manifestarea conflictului muncă-familie, și anume percepția privind conflictul muncă-familie la femei și bărbați. În cadrul cercetării au fost implicați 10 044 persoane, cu vârsta cuprinsă între 15 și 79 dintre care: 38,1% persoane de gen masculin și 61,9% persoane de gen feminin.

Rezultatele studiului sunt utile managerilor, specialiștilor în resurse umane, psihologilor organizaționali, actorilor implicați în procesul de luare a deciziilor privind politicile sociale, reprezentanților organizațiilor non-guvernamentale etc.

Cuvinte-cheie: *conflictul muncă-familie, diferențe de gen, implicarea în muncă.*

GENDER DIFFERENCES IN PERCEPTION WORK-FAMILY CONFLICT

The study was carried out within the "Generations and Gender". The present research aimed to identify gender differences in the manifestation of work-family conflict, namely the perception of work-family conflict in women and men. 10,044 people, aged between 15 and 79, were involved in the research, of which: 38.1% were male and 61.9% were female.

The results of the study are useful to managers, human resources specialists, organizational psychologists, actors involved in the decision-making process regarding social policies, representatives of non-governmental organizations.

Keywords: *work-family conflict, gender equality, involvement in work.*

INTERFERENȚELE DINTRE ATITUDINILE FAȚĂ DE PARENTALITATE ȘI INTENȚIILE REPRODUCTIVE LA TINERI

Galina PRAVIȚCHI, Tatiana-Mirela CEBAN

Republica Moldova

Prezenta lucrare este centrată pe interferențele dintre atitudinile față de parentalitate și intențiile reproductive la tinerii din Republica Moldova. Datele sunt interpretate prin intermediul cadrului teoretic și empiric al Teoriei Comportamentului Planificat. Rezultatele sugerează că normele subiective, atitudinile față de parentalitate și controlul perceput al comportamentului sunt relevante pentru apariția și realizarea intențiilor reproductive. De asemenea, este evidențiat aportul factorilor psihologici pe acest segment. Sunt atestate anumite diferențe între bărbați și femei la nivelul intențiilor reproductive, însă cantitativ atât intențiile bărbaților, cât și a femeilor sunt dictate de factori nu doar sociologici și economici, dar și psihologici.

Cuvinte-cheie: *intenții reproductive, comportament reproductiv, comportament planificat, norme subiective, factori psihologici, parentalitate, cuplu.*

INTERFERENCES BETWEEN ATTITUDES TOWARD PARENTHOOD AND REPRODUCTIVE INTENTIONS IN YOUNG PEOPLE

This paper is focused on the interferences between attitudes towards parenthood and reproductive intentions among young people from the Republic of Moldova. The data are interpreted using the theoretical and empirical framework of the Theory of Planned Behavior. The results suggest that subjective norms, attitudes towards parenthood and perceived behavioral control are relevant to the emergence and realization of reproductive intentions. The contribution of psychological factors to this segment is also highlighted. Certain differences between men and women in terms of reproductive intentions are attested, but quantitatively both men's and women's intentions are dictated by factors not only sociological and economic, but also psychological ones.

Keywords: *reproductive intentions, reproductive behavior, planned behavior, subjective norms, psychological factors, parenthood, couple.*

COMUNICAREA INTERGENERAȚIONALĂ ȘI PERCEPȚIA STĂRII DE FERICIRE DIN PERSPECTIVA DE GEN

Galina PRAVIȚCHI, Andrei MOCAN

Republica Moldova

Articolul conține o analiză teoretico-statistică a relației dintre comunicarea intergenerațională și percepția stării de fericire din perspectiva de gen. Comunicarea intergenerațională, în special în cadrul relațiilor din familie, are nu doar rol educațional de formare a principiilor și valorilor, dar contribuie și la formarea percepției lumii înconjurătoare. Fericirea este starea spre care tinde o mare parte din societate, modul în care este percepută ea fiind condiționat de raporturile intergeneraționale. Paternurile comunicării și structura socială tipice culturilor estice,

cu tentă colectivistă mai pronunțată decât în culturile vestice - mai individualiste, formează un context special pentru constatarea diferențelor în percepția stării de fericire.

Cuvinte-cheie: *comunicare intergeneratională, percepția stării de fericire, societate colectivistă, societate individualistă.*

INTERGENERATIONAL COMMUNICATION AND HAPPINESS PERCEPTION FROM THE GENDER PERSPECTIVE

The article contains a theoretical and statistical analysis of relation between intergenerational communication and happiness perception from the gender perspective. The intergenerational communication, especially among family relationships, creates the main personal values, principles and educational frame as well as the basic perception of the world itself. The happiness constitutes the main goal of the majority of the people, the way it is perceived may be influenced by the intergenerational interactions. Communication patterns as well as social structure usually attributed to eastern societies, thought to be more collectivistic than the western cultures which are seen as more individualistic, form a special context for finding differences in the perception of the state of happiness.

Keywords: *intergenerational communication, the perception of the state of happiness, collectivistic society, individualistic society.*

RELATIA DINTRE PERCEPTIA STĂRII DE FERICIRE ȘI SATISFACTIA DE VIAȚĂ LA TINERI **Galina PRAVIȚCHI, Mihaela PRIȚUN**

Republica Moldova

Fericirea este o condiție care însoțește activitatea umană în urma căreia are loc satisfacerea nevoilor și atingerea unor scopuri ce condiționează satisfacția de viață. Fiind o stare de bine bazată pe sentimente plăcute, percepția stării de fericire este unică fiecărui om, la fel ca și personalitatea acestuia care generează trăiri pozitive. Majoritatea oamenilor asociază fericirea cu satisfacția de viață și condițiile ei, dar pe lângă acesta la baza constituirii stării de fericire contribuie o mulțime de factori precum nivelul de trai, condițiile și stilul de viață. Una din cele mai necesare condiții pentru fericire este calitatea vieții, care reprezintă prin sine un concept actual și important pentru tineri, datorită faptului că specific acestei perioade de vârstă este stabilirea unor scopuri precise atingerea cărora duce la proiecția personalității și realizarea de sine.

Cuvinte-cheie: *fericire, calitatea vieții, satisfacție de viață, stil de viață, trăiri pozitive.*

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE PERCEPTION OF HAPPINESS AND LIFE SATISFACTION IN YOUNG PEOPLE

Happiness is a condition that accompanies human activity, as a result of which needs are satisfied and goals are reached that condition life satisfaction. Being a state of well-being based on pleasant feelings, the perception of the state of happiness is

unique to each person, as is his personality that generates positive experiences. Most people associate happiness with life satisfaction and its conditions, but in addition to this, a lot of factors such as the standard of living, conditions and lifestyle contribute to the constitution of the state of happiness. One of the most necessary conditions for happiness is the quality of life, which in itself represents a current and important concept for young people, due to the fact that specific to this age period is the establishment of precise goals, the achievement of which leads to the projection of personality and self-realization.

Keywords: *happiness, quality of life, life satisfaction, lifestyle, positive experiences.*

AUTOAPRECIEREA STĂRII DE SĂNĂTATE ȘI A GRADULUI DE AUTODESERVIRE AL PERSOANELOR VÂRSTNICE (în baza studiului realizat în r. Strășeni)

Liliana SALCUȚAN

Republica Moldova

Acest articol are scopul de a analiza gradul de autoapreciere a stării de sănătate și a gradului de autodeservire al vârstnicilor pentru a putea beneficia de servicii socio-medicale, fapt ce le-ar putea oferi capacități depline prin respectarea drepturilor la o viață decentă în societate. Adesea din imposibilitățile și grijile vieții sociale persoanele vârstnice nu-și pot determina gradul propriu de autodeservire și nici de autoapreciere a stării de sănătate, deoarece o dată cu înaintarea în vârstă ea se înrăutățește.

Conform datelor prezentate de GGS UNFPA, 52,3% din populația Republicii Moldova își percep starea de sănătate fiind *foarte bună sau bună*, iar 38,2% o consideră *satisfăcătoare* și doar 9,5% *rea sau foarte rea*. Pentru populația vârstnică, problemele de sănătate ale cărora, sunt din ce în ce mai complicate având o situație destul de fragilă o dată cu înaintarea în vârstă, starea de sănătate și capacitatea de autodeservire devin factori esențiali pentru pensionari, care vor putea deveni beneficiari ai unor servicii sociale (de ex., de îngrijire la domiciliu).

Pentru a fi îmbunătățită capacitatea de autodeservire și autoapreciere a stării de sănătate trebuie să fie promovat pe larg conceptul de îmbătrânire al populației ceea ce va reduce din segregarea vârstelor în societatea noastră, diminuând astfel tensiunea dintre generații, manifestată adesea prin ageism și discriminare. Adresarea tardivă și incapacitatea de deplasare spre serviciile medicale și sociale primare devin factori ce reduc capacitatea de autodeservire și starea de autoapreciere a stării de sănătate. Pentru aceste categorii de vârstnici se prestează servicii de îngrijire.

Cuvinte-cheie: *persoana în etate, senior, autoapreciere, autodeservire parțială, totală, incapacitatea autodeservirii, securitate socială.*

THE SELF-ASSESSMENT OF THE STATE OF HEALTH AND THE DEGREE OF SELF-SERVICE OF ELDERLY PEOPLE (based on a study conducted in the city of Strasen)

This article aims to analyze the degree of self-esteem and of self-service of the

elderly to become active members of society, a fact that gives them full capabilities by respecting the rights to a decent life in the society in which we live. This article mentions the gaps that prevent the elderly from being able to manage their lives individually.

According to the data presented by GGS UNFPA, 52.3% of the population of the Republic of Moldova perceive their state of health as very good or good, and 38.2% consider it satisfactory and only 9.5% bad or very bad. For the elderly population, whose health problems are increasingly complicated, having a rather fragile situation with advancing age, the state of health and the ability to self-serve become essential factors for pensioners, who will be able to become beneficiaries of some social services (e.g., home care).

In order to improve self-service capacity and self-assessment of health status, the concept of active aging of the population must be widely promoted, a fact that will reduce age segregation in our society, thus reducing the tension between generations, often manifested through ageism and discrimination. Fear and late addressing to primary medical services is the factor that manifests discrimination at these ages, accentuating the worsening of the health status and the inability of the seniors to make a satisfactory self-assessment of their health status. Late addressing and inability to travel to primary medical and social services become factors that reduce self-service capacity and self-assessment of health status. Care services are provided for these categories of elderly.

Keywords: *elderly person, senior, self-esteem, partial/total self-care, inability to self-care, social security.*

IN MEMORIAM: PROFESSOR ADRIAN NECULAU (1938-2012)
IN MEMORIAM: PROFESORUL ADRIAN NECULAU (1938-2012)

Adrian NECULAU was born on August 30, 1938 in Ungureni, Botoșani. He was one of the most prodigious Romanian social psychologists. Emeritus Professor of the University "Al.I. Cuza" from Iași and Doctor Honoris Causa of the West University from Timisoara (2003). He was always invited to give lectures at various European scientific centers (Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales, Paris; University of Paris X, Nanterre, etc.), he also collaborated with several universities in the

Republic of Moldova. He was vice-rector of the University "Al. I. Cuza" (1993-2000), vice-president of the Association of Psychologists in Romania (1991-2002), president of the Romanian Association for Psychosocial Research and Intervention (since 2002), member of the European Association of Social Psychology (since 1996), founding member of the Observatoire Européen des Représentations Sociales (since 1998) etc. He obtained his license in pedagogy at the Faculty of Letters and Philosophy in Iași (1957-1962) with the thesis Adult Education in Romania (academic advisor Ș. Bârsănescu). In 1974, he received his doctorate in psychology with the theme of Leaders in Group Dynamics, with Vasile Pavelcu as his coordinating professor. The entire didactic activity was carried out at the Faculty of Psychology and Educational Sciences of the University "Al. I. Cuza", where he obtained the title of professor (in 1990).

Professor Adrian Neculau is a reference name for Romanian psychology, being known both in the Romanian and European areas. Moreover, it became an emblem, a symbol for social psychology in Eastern Europe. After 1990, he actively engaged in the revival of psychology in Romania, contributing to the opening of new laboratories, organizing conferences, publishing. Adrian Neculau created a real Romanian school in social psychology, initiating research in the field of social representation, the influence of minorities, social groups; studied the psychosocial effects of communism and the transition, the control and manipulation of the social context, etc. Among the published works we should mention: Psychology of Voluntary Servitude (2011); A Psychologist in Agora (2010); Sequestered Individuals and Companies (in collaboration, Iași, 2010); La Vie Quotidienne En Roumanie Sous Le Communisme (coord., Paris, 2008); Traces of Time. Romanian Illusions, European Confirmations (2002), Lost Memory (1999); Psychosociology of Change (coord., 1998); University Field and Its Actors (coord., 1997) etc. Distinctions and prizes: the Prize of Literary Fund of Romania for Work "Lost Memory" (1999); the Prize of

“Cuvântul” Magazine for Work “Daily Life in Communism” (2004); the Opera Omnia Prize of C.N.C.S.I.S. for Entire Scientific Research Activity (2008), etc.

Adrian NECULAU s-a născut la 30 august 1938 în localitatea Ungureni, Botoșani. A fost unul dintre cei mai prodigioși psihologi sociali români. Profesor emerit al Universității „Al. I. Cuza” din Iași și Doctor Honoris Causa al Universității de Vest din Timișoara (2003). Era mereu invitat pentru a ține prelegeri la diverse centre științifice europene (Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales, Paris; Universitatea Paris X, Nanterre ș.a.), a colaborat și cu mai multe universități din Republica Moldova. A fost prorector al Universității „Al.I. Cuza” (1993-2000), vicepreședinte al Asociației Psihologilor din România (1991-2002), președinte al Asociației Române de Cercetare și Intervenție Psihosocială (din 2002), membru al *European Association of Social Psychology* (din 1996), membru fondator al *Observatoire Européen des Représentations Sociales* (din 1998) ș.a. A obținut licența în pedagogie la Facultatea de Litere și Filosofie din Iași (1957-1962) cu teza Educația adulților în România (coord. acad. Ș. Bârsănescu). Își susține în 1974 doctoratul în psihologie cu tema Liderii în dinamica grupurilor, avându-l ca profesor coordonator pe Vasile Pavelcu. Întreaga activitate didactică a desfășurat-o la Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației a Universității „Al. I. Cuza”, unde a obținut titlul de profesor (în 1990).

Profesorul Adrian Neculau este un nume de referință pentru psihologia românească, fiind cunoscut atât în arealul românesc, cât și în cel european. Mai mult chiar, a devenit o emblemă, un simbol pentru psihologia socială din Europa de Est. După 1990 s-a angajat activ în renașterea psihologiei în România, contribuind la deschiderea de noi laboratoare, organizând conferințe, publicând. Adrian Neculau a creat o veritabilă școală românească în psihologia socială, inițiind cercetări în domeniul reprezentării sociale, influenței minorităților, grupurilor sociale; a studiat efectele psihosociale ale comunismului și tranziției, controlul și manipularea contextului social ș.a. Dintre lucrările publicate menționăm: *Psihologia servituții voluntare* (2011); *Un psiholog în Agora* (2010); *Indivizi și societăți sechestrate* (în colab., Iași, 2010); *La vie quotidienne en Roumanie sous le communisme* (coord., Paris, 2008); *Urmele timpului. Iluzii românești, confirmări europene* (2002), *Memoria pierdută* (1999); *Psihosociologia schimbării* (coord., 1998); *Câmpul universitar și actorii săi* (coord., 1997) ș.a. Distingții și premii: premiul Fondului Literar din România pentru lucrarea *Memoria pierdută* (1999); premiul revistei *Cuvântul* pentru lucrarea *Viața cotidiană în comunism* (2004); premiul Opera Omnia al C.N.C.S.I.S. pentru întreaga activitate de cercetare științifică (2008) ș.a.

Workshop 1

REDUCTION OF STRESS THROUGH MINDFULNESS (MBSR METHOD – MINDFULNESS BASED STRESS REDUCTION METHOD) REDUCEREA STRESULUI PRIN MINDFULNESS (METODA MBSR – MINDFULNESS BASED STRESS REDUCTION)

Workshop Abstract

The way we think and act can change the experience of stress. It's not stress that makes us sick. But our perception of stress can make us sick, unproductive, repulsive, sometimes anxious, depressed, tired or even exhausted. When we change our perception of stress, we can change our body's response to stress or interpret it differently. The way you think and act can change the experience of stress. One way we can do this is to reduce stress through the mindfulness method (MBSR - mindfulness based stress reduction).

MBSR (mindfulness based stress reduction) is a complex program, through which we learn to change our perception of stress. In this way, we can change our body's response to stress. The program was developed, implemented and scientifically validated at the University of Massachusetts Medical School, Center for Mindfulness Medicine, Health Care and Society, in the United States of America, by Jon Kabat Zinn. The basic technique is conscious attention or mindfulness. In many states, MBSR is part of the health insurance system as an adjunctive treatment for adrenal exhaustion syndrome, myalgic encephalomyelitis, burn-out syndrome, or other exhaustion disorders. By becoming aware of our present state, we can influence the autonomic nervous system and our perception improves. Our perception of our reactions to stress is responsible for cardiovascular disease, heart attacks, strokes, autoimmune diseases, infections, back pain, anxiety, depression, irritable bowel syndrome, migraines, stomach ulcers, muscle conditions and bones, cancer or premature deaths. The MBSR method is being studied by neuroscientists, and the beneficial effects are now a certainty. During the practice of this technique, the brain secretes substances that stimulate well-being. They are, in fact, inhibitors that mimic the effects of benzodiazepines. The workshop will explore this MBSR technique demonstrating its utility, simplicity and accessibility. Once we learn the technique and integrate it into our daily life, we can significantly reduce our anxiety levels, sometimes perhaps more effectively than drugs and without side effects.

Descriere workshop

Modul în care gândim și acționăm poate schimba experiența stresului. Nu stresul ne îmbolnăvește, ci percepția noastră față de stres ne poate îmbolnăvi, ne face neproductivi, respingători, uneori anxioși, deprimăți, obosiți sau chiar epuizați. Atunci când ne schimbăm percepția asupra stresului, putem schimba și răspunsul corpului la stres. Sau o putem interpreta diferit. Modul în care gândești și acționezi poate schimba experiența stresului. O modalitate prin care putem face acest lucru

este reducerea stresului prin metoda mindfulness (MBSR).

MBSR (*mindfulness based reduction stress*) este un program complex, prin care învățăm să ne schimbăm percepția asupra stresului. În acest fel, putem schimba răspunsul corpului nostru la stres. Programul a fost dezvoltat, implementat și validat științific în cadrul *University of Massachusetts Medical School, Center for Mindfulness in Medicine, Health Care and Society*, din SUA, de către Jon Kabat Zinn. Tehnica de bază este atenția conștientă sau mindfulness. În multe state, MBSR face parte din sistemul de asigurări de sănătate ca tratament adjuvant în sindromul de epuizare a glandelor suprarenale, encefalomielita mialgică, sindromul burnout sau alte tulburări de epuizare. Prin conștientizarea stării noastre prezente, putem influența sistemul nervos autonom, iar percepția noastră se ameliorează. Percepția noastră asupra reacțiilor pe care le avem la stres este responsabilă pentru bolile cardiovasculare, atacuri de cord, cerebrale, bolile autoimune, infecții, dureri de spate, stări de anxietate, depresie, sindrom de colon iritabil, migrene, ulcer gastric, afecțiuni ale mușchilor și oaselor, cancer ori decese premature. Metoda MBSR este studiată de neuroștiințe, iar efectele benefice sunt acum o certitudine. În timpul practicării acestei tehnici, creierul secretă substanțe care stimulează starea de bine. Sunt, de fapt, niște inhibitori care imită efectele benzodiazepinelor. Workshop-ul va explora această tehnică de MBSR, demonstrând utilitatea, simplitatea și accesibilitatea acesteia. Odată învățată tehnica și integrată în viața de zi cu zi, putem reduce considerabil nivelul de anxietate, uneori, poate mai eficient decât o fac medicamentele și fără efecte secundare.

Workshop 2

GOING BEYOND STUCK SITUATIONS IN PSYCHOTHERAPY.

A DIALOGICAL APPROACH

DEPĂȘIREA BLOCAJELOR ÎN PSIHOTERAPIE.

O ABORDARE DIALOGICĂ

Workshop Abstract

Present workshop invites the participants to experience these attitudes and actions that are specific to dialogical approach. This session presents concrete ways to stimulate a creative dialogue and possibilities to invite the clients to use this outcome for their needs. He believes that the use of the dialogical approach for going beyond therapy stuck situation is a good way to make contact with this creative theory. This experience could be the start for many therapists to embrace dialogical approach and to explore its infinite possibilities.

Descriere workshop

Workshop-ul invită participanții să experimenteze aceste atitudini și acțiuni specifice abordării dialogice. Se vor prezenta modalități concrete de stimulare a unui dialog deschis și posibilități de a invita clienții să folosească aspecte semnificative ce rezultă din acest proces pentru nevoile lor. Utilizarea abordării dialogice pentru a depăși blocajele în psihoterapie este o modalitate bună de a lua contact cu această teorie creativă. Ar putea fi începutul pentru mulți terapeuți să îmbrățișeze abordarea dialogică și să exploreze posibilitățile sale infinite.

Workshop 3
PSYCHOLOGICAL FIRST AID IN EMERGENCY
AND EXCEPTIONAL SITUATIONS
PRIMUL AJUTOR PSIHOLOGIC
ÎN SITUAȚII DE URGENȚĂ ȘI EXCEPȚIONALE

Workshop abstract

Different types of traumatic events take place in the world, such as wars, natural disasters, accidents, fires, etc. As a result, individuals, families or whole communities can be affected. Disasters cannot be anticipated, but the stress caused by them can be prevented by increasing resistance to exposure, by identifying and experiencing coping mechanisms, or by adopting a healthy lifestyle, which can be acquired, learned and practiced without the presence or assistance of a specialist.

Psychological First Aid (PFA) – is necessary to prevent the occurrence of psychological disorders that may occur in disaster situations, the population must be informed and prepared about the nature and content of the danger. PFA includes not only psychological consultation and counseling, but also the organization of systematic theoretical and practical training actions through lessons, trainings, meetings and exercises for professional and casual rescuers, the organization of information campaigns through popularization brochures, films and application contests, exhibitions, etc. If psychological disorders appear in the event of a disaster, they must be combated promptly, from the initial phase: before psychological comfort, the victim must be physically comforted, i.e. sheltered, bandaged if injured, invited to rest, drink water, teas, to wash, change clothes, etc.; the presence of injured persons in the immediate vicinity will be necessarily excluded; with calmness and patience, the injured person is calmed down, his/her fear is removed, without irony or scolding, assuring him/her that the symptoms he/she has will subside soon and he/she will resume his/her normal activity; he/she must be allowed to narrate the events through which he/she has passed, these contribute to a great extent to the restoration of calm; for each one must be created an occupation that does not attract special responsibility, but involves attention. The PFA was created with the aim of reducing the initial stress caused by the disaster and promoting effective adaptation both in the short term and in the longer term, thanks to the identification and mobilization of the psychological resources of the victims.

Descriere workshop

În lume au loc diferite tipuri de evenimente traumatizante ca de exemplu războaie, dezastre naturale, accidente, incendii, etc. În urma acestora, pot fi afectate persoane, familii sau comunități întregi. Dezastrele nu pot fi anticipate, însă stresul provocat de acestea poate fi prevenit prin creșterea rezistenței la expunere, prin identificarea și experimentarea unor mecanisme de coping sau prin adoptarea unui stil de viață sănătos, care poate fi dobândit, învățat și practicat fără prezența sau asistat de un specialist.

Primul ajutor psihologic (PAP) – este necesar pentru a preveni apariția tulburărilor psihologice care pot apărea în situații de dezastru, populația trebuie informată și pregătită asupra caracterului și conținutul pericolului. PAP include nu numai consultare și consiliere psihologică, dar și organizarea acțiunilor sistematice de instruire teoretică și practică prin lecții, training-uri, ședințe și exerciții pentru salvatori profesioniști și ocazionali, organizarea campaniilor de informare prin broșuri de popularizare, filme și concursuri de aplicație, expoziții, etc. Dacă în caz de dezastru apar tulburări psihologice, acestea trebuiesc combătute energic, încă din faza de debut: înainte de reconfortarea psihologică, victima trebuie reconfortată fizic, și anume adăpostită, pansată dacă este rănită, invitată să se odihnească, să bea apă, ceaiuri, să se spele, să-și schimbe vestimentația etc; obligatoriu se va exclude prezența în imediata apropiere a persoanelor rănite; cu calm și răbdare se stabilește liniștea rănitului, i se înlătură spaima, fără ironie și dojană, asigurându-l că simptomele care le are se vor atenua în curând și își va relua activitatea normal; trebuie lăsat să-și povestească întâmplările prin care a trecut, acestea contribuind în mare măsură la restabilirea calmului; fiecăruia trebuie să i se creeze o ocupație care să nu atragă răspundere deosebită, dar să implice atenție. PAP-ul a fost creat cu scopul de a reduce stresul inițial cauzat de dezastru și de a promova o adaptare eficientă atât de scurtă durată, cât și pe o perioadă mai lungă de timp, grație identificării și mobilizării resurelor psihologice ale sinistraților.

Workshop 4

TALENTS ON STAGE

TALENTE PE SCENA

Workshop Abstract

The talent management process is rarely prioritized over business objectives. Perhaps, a business without talented people is hard to create. The "Talents on Stage" workshop aims to explain a methodology for talent identification that we apply at Orange, and tools for managing talent development. Participating in this workshop, each participant will gain the necessary knowledge to align the talent management process with business strategy.

Descriere workshop

Procesul de management al talentelor este rareori prioritizat față de obiectivele de afaceri. Poate că o afacere fără oameni talentați este greu de creat. Atelierul "Talente pe scenă" își propune să explice o metodologie de identificare a talentelor pe care o aplicăm la Orange și instrumente de gestionare a dezvoltării talentelor. Participând la acest workshop, fiecare participant va dobândi cunoștințele necesare pentru a alinia procesul de management al talentelor cu strategia de afaceri.

Workshop 5

"FROM FATHER": A PSYCHODRAMATIC STUDY

„DE LA TATA”: STUDIU PSIHODRAMATIC

Workshop Abstract

Each of us has so many stories about people with whom we come into contact throughout life, about ourselves next to these people, stories that we want to retell. At the workshop, stories will be about a father, about a man who ... certainly, everyone has as their own continuation. And it can be about something that causes pride or sadness, warmth or shifted eyebrows, or something else. At the workshop, we will explore what is in me from this person, what do I accept in myself or not.

It will be more of a client workshop focused on your own interest in the topic and exploring it from your own experience. Although some thoughts will certainly be useful for your practice.

Descriere workshop

Fiecare dintre noi are atâtea povești despre oameni cu care venim în contact de-a lungul vieții, despre noi înșine alături de acești oameni, povești pe care vrem să le repovestim. La atelier, poveștile vor fi despre tata, despre omul care ... bineînțeles, fiecare are propria sa continuare. Și poate fi vorba despre ceva care provoacă mândrie sau tristețe, căldură sau sprâncene încruntate sau altceva. La atelier vom explora ce este în mine de la această persoană, ce accept în mine sau nu. Va fi mai degrabă un atelier pentru clienți axat pe propriul interes față de subiect și pe explorarea acestuia din propria experiență. Deși unele gânduri vor fi cu siguranță utile pentru practică.

Workshop 6

QUALITATIVE RESEARCH DESIGN

DESIGNUL CERCETĂRII CALITATIVE

Workshop Abstract

The increased interest in the application of qualitative research in various social and human sciences, as well as its widespread use in the social and organizational environment, raises the need to deepen our knowledge in this field and to elucidate some work rules. Qualitative research is oriented towards the study of specific cases, in their local and temporal particularity, starting from the analysis of narratives, interactions and activities of people in the contexts of their daily lives, as well as in the organizational or work environment. Within this workshop, through practical exercises, case studies and examples, we will discuss how to collect data, how to analyze it and how to develop the research report in a qualitative study.

Descriere workshop

Interesul sporit pentru aplicarea cercetării calitative în diverse științe socio-umane, precum și utilizarea acesteia pe scară largă în mediul social și organizațional, determină nevoia aprofundării cunoașterii în acest domeniu și a elucidării unor reguli de lucru. Cercetarea calitativă este orientată pe studiul unor cazuri concrete, în particularitatea lor locală și temporală, pornind de la analiza narațiunilor, a interacțiunilor și a activităților oamenilor în contextele vieții lor cotidiene, inclusiv în mediul organizațional, la locul de muncă. În cadrul acestui workshop, prin exerciții, studii de caz și exemple, vom discuta despre modul cum colectăm datele, cum le analizăm și cum elaborăm raportul de cercetare în cadrul unui studiu calitativ.

CIPA 2022 is organized within the State Program (2020-2023): *"Theoretical and methodological bases of ensuring psychological activity in the general education system from the perspective of contemporary societal approaches"*, code: 20.80009.1606.10, strategic direction: "National heritage and development of the society".

CIPA 2022 este organizată în cadrul Programului de Stat (2020-2023): *„Bazele teoretice și metodologice ale asigurării activității psihologice în sistemul de învățământ general din perspectiva abordărilor societale contemporane”*, cifrul: 20.80009.1606.10, direcția strategică: „Patrimoniul național și dezvoltarea societății”.

2nd INTERNATIONAL CONFERENCE OF APPLIED PSYCHOLOGY

„Current Affairs and Perspectives in Psychological Research”

Chisinau, November 29-30, 2022
Moldova State University

BOOK OF ABSTRACTS

Format 60×84/16
Tiraj: 100 ex.

Comanda 133/22

Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova
Str.A.Mateevici, 60, Chișinău, MD-2009